

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
MAREA CAMERĂ

HOTĂRÂREA
din 29 martie 2016
În cauza Bédat împotriva Elveției
(Cererea nr. 56925/08)
Strasbourg

Hotărârea este definitivă. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Bédat împotriva Elveției,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită în Marea Cameră compusă din Mirjana Lazarova Trajkovska, președinte, Dean Spielmann, Josep Casadevall, Luis López Guerra, Mark Villiger, Elisabeth Steiner, Khanlar Hajiyev, Päivi Hirvelä, Kristina Pardalos, Ganna Yudkivska, Vincent A. De Gaetano, Julia Laffranque, Helen Keller, Paul Mahoney, Aleš Pejchal, Krzysztof Wojtyczek, Egidijus Kûris, judecători, Lawrence Early, jurisconsult,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 13 mai 2015 și 20 ianuarie 2016,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 56925/08 îndreptată împotriva Confederației Elvețiene, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Arnaud Bédat („reclamantul”), a sesizat Curtea la 7 noiembrie 2008, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”). La începutul procedurii în fața Curții, reclamantul a fost desemnat prin inițialele sale, A.B., iar ulterior acesta a consimțit la divulgarea identității sale.

2. Reclamantul a fost reprezentat de C. Poncet și D. Hoffmann, avocați în Geneva. Guvernul elvețian („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, domnul F. Schürmann, din cadrul Biroului Federal de Justiție.

3. Reclamantul a susținut că, prin condamnarea sa la plata unei amenzi penale pentru publicarea unor informații protejate de secretul urmăririi penale, i-a fost încălcat dreptul la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 din Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secției a doua a Curții (art. 52 § 1 din Regulamentul Curții – „Regulamentul”). La 1 iulie 2014, o cameră a secției respective, compusă din Guido Raimondi, Işıl Karakaş, András Sajó, Nebojša Vučinič, Helen Keller, Paul Lemmens și Robert Spano, judecători, precum și din Abel Campos, grefier adjunct de secție, a pronunțat o hotărâre (*A.B. împotriva Elveției*, nr. 56925/08, 1 iulie 2014) prin care a declarat cererea admisibilă și a constatat, cu patru voturi la trei, încălcarea art. 10 din Convenție. La hotărârea camerei a fost anexat textul opiniei separate a judecătorilor Karakaş, Keller și Lemmens.

La 29 septembrie 2014, Guvernul a solicitat trimiterea cauzei în fața Marii Camere în temeiul art. 43 din Convenție. La 17 noiembrie 2014, Colegiul Marii Camere a admis această cerere.

5. Componerea Marii Camere a fost stabilită în conformitate cu art. 26 § 4 și § 5 din Convenție și cu art. 24 din Regulament.

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul au depus observații scrise suplimentare (art. 59 § 1 din Regulament).

7. La 13 mai 2015, a avut loc o ședință publică la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg (art. 59 § 3 din Regulament).

S-au înfățișat:

– pentru Guvern
domnul F. Schürmann, Șeful Unității pentru Protecția Internațională
a Drepturilor Omului, Biroul Federal de Justiție,
Departamentul Federal de Justiție și Poliție, agent,
doamna D. Steiger Leuba,
domnii F. Galli,
P. Rohner, consilieri;

– pentru reclamant
domnii C. Poncet,
D. Hoffmann, avocați.

Curtea a ascultat declarațiile domnului Poncet și ale domnului Schürmann, răspunsurile acestora la întrebările adresate de judecători, precum și declarațiile domnului Hoffmann.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

8. Reclamantul este de profesie jurnalist. La 15 octombrie 2003, acesta a publicat în revista săptămânală *L'Illustré* un articol intitulat *Tragedie pe Grand-Pont din Lausanne – versiunea șoferului iresponsabil – interogatoriul șoferului nebun (Drame du Grand-Pont à Lausanne – la version du chauffard – l'interrogatoire du conducteur fou)*. Articolul în cauză se referea la procesul penal îndreptat împotriva lui M. B., un conducător auto care fusese arestat preventiv pentru că a intrat cu viteză într-un grup de pietoni, înainte de a se arunca de pe podul Grand-Pont din Lausanne, la 8 iulie 2003. Acest incident, care s-a soldat cu trei morți și opt răniți, a provocat multe emoții și controverse în Elveția. Articolul începea astfel:

„Nume: B. Prenume: M. Născut la 1 ianuarie 1966 în Tamanrasset (Algeria), fiul lui B.B. și F.I., domiciliat în Lausanne, posesorul unui permis categoria C, soțul lui M.B. Profesie: infirmier. [...]. Este ora 20.15, marți, 8 iulie 2003, în sediul auster al poliției judiciare din Lausanne. La șase ore de la tragica sa cursa nebună de pe Grand-Pont, soldată cu trei morți și opt răniți, șoferul iresponsabil este singur pentru prima dată, în fața a trei anchetatori. Își va recunoaște faptele? De fapt, pare să nu înțeleagă prea bine ce i se întâmplă, ca și cum ar fi imun la evenimente și la agitația din jur. Bărbatul, care a tulburat întregul Lausanne în această frumoasă zi de vară, nu este prea vorbăreț. Este un algerian închis în el, introvertit, ermetic, chiar total opac. Și totuși întrebările curg. Care sunt motivele acestui «accident», scrie destul de stângaci unul dintre polițiști, ca și cum și-ar fi format deja o opinie. Răspunsul are două cuvinte: «Nu știu.»

9. Articolul continua cu un rezumat al întrebărilor adresate de polițiști și de judecătorul de instrucție și al răspunsurilor lui M. B. Acesta menționa, de asemenea, că M. B. era „acuzat de asasinat și, în subsidiar, de omor, vătămare corporală gravă, punerea în primejdie a vieții persoanei și încălcarea gravă a regulilor de circulație” și că acesta „nu [părea] să aibă vreo remușcare”. Articolul era însoțit de mai multe fotografii ale scrisorilor adresate de M.B. judecătorului de instrucție. Acesta se încheia cu următorul paragraf:

„În celula sa, M. B. își petrece timpul continuând să trimită scrisori judecătorului de instrucție [...]: la începutul detenției sale, acesta a cerut să i se înapoieze ceasul, să i se aducă o ceașcă pentru cafea, fructe uscate și ciocolată. La 11 iulie, după trei zile de la evenimente, acesta a cerut chiar să beneficieze de punerea sa în libertate provizorie pentru «câteva zile». «Aș vrea foarte mult să îl sun pe fratele meu mai mare din Algeria», a implorat acesta puțin mai târziu. În cele din urmă, la 11 august, acesta a anunțat că a luat o «decizie definitivă»: și-a concediat avocatul, domnul M. B., din cauza «lipsei de încredere». Două zile mai târziu, o nouă scrisoare: ar putea judecătorul să îi trimită «registru Ordinului avocaților din cantonul Vaud», pentru a putea să-și găsească un nou apărător? Dar având în vedere aceste minciuni repetate, aceste omisiuni, acest amestec de naivitate și aroganță, amnezie și dulce nebunie, care caracterizează toate depozițiile sale, B. nu face, până la urmă, totul pentru a deveni imposibil de apărât?”

10. Articolul includea și un scurt rezumat, intitulat «și-a pierdut mințile...» («Il a perdu la boule») care cuprindea în special declarațiile soției sale și ale medicului său curant.

11. Din dosar reiese că articolul reclamantului nu a fost singurul material publicat cu privire la tragedia de pe Grand-Pont din Lausanne. Autoritățile însărcinate cu urmărirea penală au decis să informeze presa cu privire la anumite aspecte ale anchetei, ceea ce a condus în special la publicarea unui articol în *Tribune de Genève* la 14 august 2003.

12. M. B. nu a depus plângere împotriva reclamantului. Totuși, împotriva acestuia din urmă a început din oficiu urmărirea penală pentru publicarea unor documente secrete. În cursul anchetei, a reieșit că una din părțile civile la procedura îndreptată împotriva lui M. B. fotocopiasese dosarul cauzei și ar fi pierdut un exemplar al acestuia într-un centru comercial. Ulterior, o persoană necunoscută l-ar fi adus la redacția revistei săptămânale în care apăruse articolul în litigiu.

13. Printr-o ordonanță din 23 iunie 2004, judecătorul de instrucție din Lausanne l-a condamnat pe reclamant la o lună de închisoare, cu suspendare pentru un termen de un an.

14. În urma unei cereri de anulare a hotărârii, formulate de reclamant, Tribunal de police de Lausanne (instanța districtuală cu competențe în materie contravențională și penală din Lausanne), prin hotărârea din 22 septembrie 2005, a înlocuit condamnarea la o pedeapsă cu închisoarea cu o amendă de 4 000 de franci elvețieni (CHF) [aproximativ 2 667 euro (EUR)]. În ședința din 13 mai 2015, drept răspuns la o întrebare adresată de Curte, reprezentantul reclamantului a precizat că această sumă fusese avansată de către angajatorul clientului său și că acesta din urmă intenționa să o ramburseze după încheierea procedurii în fața Curții. În plus, acesta a confirmat că valoarea stabilită de instanța penală a ținut seama de antecedentele penale ale reclamantului.

15. Reclamantul a formulat recurs în casație. Recursul acestuia a fost respins la 30 ianuarie 2006 de Curtea Penală de Casație a Cantonului Vaud.

16. Reclamantul a sesizat Tribunalul Federal cu un recurs de drept public și un recurs în anulare, care le-a respins la 29 aprilie 2008. Decizia acestuia a fost comunicată reclamantului la 9 mai 2008. Pasajele relevante din această decizie se citesc astfel.

„7. Pe scurt, reclamantul susține că respectiva sa condamnare pentru încălcarea art. 293 din Codul penal este contrară dreptului federal. Acesta nu contestă că informațiile pe care le-a publicat pot intra sub incidența art. 293 din Codul penal. În schimb, susține că, din perspectiva unei interpretări a art. 293 și a art. 32 din Codul penal în lumina principiilor extrase din art. 10 CEDO de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, având în vedere că a primit aceste informații cu bună-credință și fără să le procure în mod ilicit, acesta avea, în sensul art. 32 din Codul penal, obligația, în calitate de jurnalist profesionist, să le publice datorită interesului, considerat evident de către acesta, pe care îl avea așa-numita cauză «Grand Pont» pentru opinia publică din Elveția romandă.

7.1. În conformitate cu art. 293 din Codul penal (publicarea unor deliberări oficiale secrete), orice persoană care, fără să aibă dreptul, face publice, total sau parțial, actele, urmărirea penală sau deliberările unei autorități, care sunt secrete conform legii sau în temeiul unei decizii adoptate de autoritatea în cauză, în limitele competențelor sale, este pedepsită cu amendă [alin. (1)]. Complicitatea se pedepsește [alin. (2)]. Instanța poate hotărî să nu impună nicio pedeapsă, dacă secretul făcut public are o importanță minoră [alin. (3)].

Potrivit jurisprudenței, această dispoziție este rezultatul unei concepții formale asupra secretului. Este suficient ca actele, deliberările sau urmărirea penală în cauză să fi fost declarate secrete prin lege sau printr-o decizie a autorității în cauză, sau, cu alte cuvinte, să fi existat intenția de a exclude publicarea acestora, indiferent de clasificarea aleasă (de exemplu «strict secret» sau confidențial). Secretul în sens material presupune, în schimb, ca deținătorul unei anumite informații să dorească să o păstreze secretă, să existe un interes legitim și ca respectiva informație să fie cunoscută sau accesibilă doar unui cerc restrâns de persoane (ATF 126 IV 236 punctul 2a, p. 242 și 2c/aa, p. 244). Intrarea în vigoare a alin. (3) din această dispoziție, la 1 aprilie 1998 [(RO) (*Recueil officiel* – Culegere oficială de legi federale) 1998 852 856; FF (*Feuille fédérale* – Jurnal oficial elvețian) 1996 IV 533], nu a modificat starea de fapt. Această normă nu se referă, de fapt, la secrete în sens material, ci mai degrabă la secretele inutile, meschine sau exagerate (ATF 126 IV 236, punctul 2c/bb, p. 246). Pentru a exclude aplicarea alin. (3), instanța trebuie să examineze, cu titlu preliminar, motivele care au stat la baza clasificării informației în cauză drept secret. Totuși, trebuie să efectueze această analiză cu rețineră, fără a se amesteca în modul de exercitare, de către autoritatea care a declarat informația în cauză drept secret, a puterii sale de apreciere. Este suficient ca această declarație de caracterul secret să pară, de asemenea, admisibilă în ceea ce privește conținutul actelor, al urmării penale sau al deliberărilor în cauză. În plus, opinia jurnaliștilor cu privire la interesul publicării unor informații nu este relevantă (ATF 126 IV 236, punctul 2d, p. 246). În hotărârea *Stoll împotriva Elveției*, nr. 69698/01, 10 decembrie 2007, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat că această percepție formală a secretului nu era contrară art. 10 CEDO, în măsura în care nu împiedica Tribunalul Federal să controleze compatibilitatea unei ingerințe cu art. 10 CEDO, procedând, în contextul examinării art. 293 alin. (3) din Codul penal, la verificarea justificării clasificării unei informații, pe de o parte, și la o punere în balanță a intereselor aflate în joc, pe de altă parte (hotărârea *Stoll împotriva Elveției*, citată anterior, pct. 138 și 139).

7.2. În speță, infracțiunea de care era acuzat recurentul privea publicarea proceselor-verbale de ascultare și a unor scrisori incluse în dosarul unei urmăriri penale în curs.

În conformitate cu art. 184 din Codul de procedură penală al Cantonului Vaud (CPP/VD), orice anchetă rămâne secretă până la încheierea definitivă a acesteia [alin. (1)]. Cerința privind secretul include elementele de probă descoperite în cadrul anchetei în sine, precum și deciziile și actele de urmărire penală care nu au caracter public [alin. (2)]. Legea precizează, de asemenea, că atât magistrații sau personalul judiciar (cu excepția cazului în care comunicarea este utilă în scopul anchetei sau justificată de motive de

ordin public, administrativ sau judiciar; art. 185 CPP/VD), cât și părțile, rudele și apropiații lor, avocații lor, colaboratorii acestora din urmă, consultantii și angajații acestora, precum și experții și martorii, au obligația păstrării secretului față de orice persoană care nu are acces la dosar; cu toate acestea, dezvăluirile făcute rudelor sau prietenilor de către părți sau avocații acestora nu se pedepsesc (art. 185a CPP/VD). În cele din urmă, legea prevede o serie de excepții. Astfel, prin derogare de la art. 185, judecătorul de instrucție cantonal și, cu acordul acestuia, judecătorul responsabil de realizarea anchetei sau ofițerii superiori de poliție special desemnați de Consiliul de Stat (*Conseil d'Etat*) [art. 168 alin. (3)] pot să informeze presa, posturile de radio sau de televiziune cu privire la o anchetă în curs, în cazul în care acest lucru este impus de interesul public sau de considerente legate de echitate, în special atunci când cooperarea publicului se impune în scopul elucidării unei fapte prevăzute de legea penală, atunci când este vorba despre o cauză deosebit de gravă sau cunoscută deja publicului sau atunci când este necesară rectificarea unor informații false ori liniștirea publicului [art. 185b alin. (1) CPP/VD].

Prin urmare, în cazul de față este vorba despre un secret stabilit prin lege și nu prin decizia unei autorități.

7.3. De regulă, motivul pentru confidențialitatea urmăririi penale, care se aplică majorității procedurilor penale cantonale, îl reprezintă necesitatea de a proteja interesele procedurii penale, anticipând riscurile de coluziune, precum și pericolul dispariției și alterării mijloacelor de probă. Cu toate acestea, trebuie să se țină seama și de interesele inculpatului, în special în ceea ce privește prezumția de nevinovăție și, mai general, de relațiile și interesele sale personale (Hauser, Schweri și Hartmann, *Schweizerisches Strafprozessrecht*, 6e éd., 2005, § 52, n. 6, p. 235; Gérard Piquerez, op. cit., § 134, n. 1066, p. 678; Gérard Piquerez, *Procédure pénale suisse*, Manuel, 2e éd., 2007, n. 849, p. 559 s.), precum și de necesitatea de a proteja procesul de formare a opiniei și procesul decizional în cadrul unei autorități a statului, care este protejată în special de art. 293 din Codul penal (ATF 126 IV 236 punctul 2c/aa, p. 245). Curtea Europeană a Drepturilor Omului a avut deja ocazia să considere că un astfel de scop era legitim în sine. Este vorba despre garantarea autorității și a imparțialității puterii judecătorești, în conformitate cu formularea art. 10 § 2 CEDO, care menționează, de asemenea, în special protecția reputației și a drepturilor altora (a se vedea *Weber împotriva Elveției*, hotărârea din 22 mai 1990, pct. 45 ; *Dupuis și alții împotriva Franței*, hotărârea din 7 iunie 2007, pct. 32).

În plus, în măsura în care articolul incriminat privea extrase din procese-verbale de ascultare a inculpatului și reproducea anumite scrisori adresate de acesta din urmă judecătorului de instrucție, este justificată clasificarea acestor elemente drept secrete, adică să fie interzis accesul publicului la ele, astfel cum prevede legislația Cantonului Vaud. Această concluzie se impune în ceea ce privește procesele-verbale de ascultare a inculpatului, deoarece nu ar fi admisibil ca acestea să poată face obiectul unor exegeze în spațiul public, înainte de încheierea anchetei, înainte de proces și scoase din context, cu riscul de a influența procesul decizional al judecătorului de instrucție și al instanței de judecată. Această concluzie se impune în mod similar și în cazul scrisorilor adresate de inculpat judecătorului de instrucție, care priveau în principal aspecte practice și critici la adresa avocatului său (a se vedea hotărârea Tribunal de police, punctul 4, p. 7). În această privință, putem preciza că din articolul incriminat – pe care autoritățile cantonale nu l-au reprodus integral în deciziile lor, deși au făcut referire la acesta și conținutul lui nu este contestat – reiese că aspectele practice menționate priveau cereri de punere în libertate provizorie și de acces la bunuri personale (scrisorile din 11 iulie 2003), de transfer în altă celulă (scrisoarea din 7 august 2003) sau de autorizare a unor convorbiri telefonice (scrisoarea din 6 august 2003). Independent de garanția prezumției de nevinovăție și de ceea ce s-ar putea deduce, în cadrul procesului penal, din astfel de scrisori cu privire la personalitatea deținutului, acesta din urmă, a cărui libertate este restricționată considerabil, chiar și în ceea ce privește acțiunile cotidiene care țin de viața privată sau chiar intimă a acestuia, poate pretinde ca autoritatea care îi limitează libertatea să îl protejeze de expunerea publică a detaliilor practice ale vieții sale în calitate de deținut și de inculpat [conform art. 13 din Constituție].

Rezultă că, în speță, nu este pot fi considerate secret de importanță redusă, în sensul art. 293 alin. (3) din Codul penal, informațiile publicate de recurent, în măsura în care acestea priveau conținutul proceselor-verbale de ascultare a inculpatului și corespondența acestuia cu judecătorul de instrucție. Astfel, publicarea articolului în litigiu întrunea elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute la art. 293 alin. (1) din Codul penal.

7.4. De asemenea, informațiile în cauză pot să fie calificate drept secret sub raportul conținutului lor, având în vedere că acestea erau accesibile doar unui număr limitat de persoane (judecătorul de instrucție și părțile la procedură). În plus, autoritatea de instrucție dorea să le păstreze secrete, având nu doar un interes legitim, ci și obligația de a face acest lucru, în temeiul Codului de procedură penală cantonal, justificarea acestei obligații fiind reamintită mai sus (a se vedea supra, punctul 7.3).

7.5. Așadar, singurul aspect în litigiu rămâne existența unui fapt justificativ.

8. Pe scurt, recurentul susține că avea îndatorirea profesională (în temeiul fostului art. 32 din Codul penal), în calitate de jurnalist profesionist, să publice informațiile în cauză datorită interesului opiniei publice din Elveția romandă față de cauza «Grand-Pont», pe care îl consideră evident. Acesta consideră că, în lumina jurisprudenței europene, ar trebui să se pornească de la ideea potrivit căreia publicarea este justificată *a priori*, cu excepția cazului în care există o nevoie socială imperioasă de a păstra secretul în cauză. Din perspectiva bunei-credințe, art. 32 ar trebui să se aplice în cazul jurnaliștilor care nu sunt responsabili pentru indiscrețiile comise de o terță parte și care primesc informații, fără să comită ei înșiși o

altă infracțiune în afara nerespectării secretului, care rezultă din publicare. În cele din urmă, acesta susține că forma publicării unui material nu constituie un criteriu relevant.

8.1. În ceea ce privește primul aspect, curtea cantonală a constatat că, deși accidentul din 8 iulie 2003 - ale cărui circumstanțe sunt, fără îndoială, neobișnuite - a trezit emoții puternice în rândul populației, era la fel de adevărat că acesta rămânea, pe plan juridic, un accident de circulație cu consecințe fatale, ceea ce nu implica, în sine, un interes general evident. În acest sens, nu se putea vorbi despre o traumă colectivă a cetățenilor din Laussane, care ar fi justificat liniștirea și informarea lor cu privire la evoluția anchetei (hotărârea atacată, punctul 2, p. 9)

Este adevărat că respectiva cauză «Grand-Pont» a fost intens mediatizată [hotărârea Tribunal de police, punctul 4, p. 8, la care face referire hotărârea cantonală (hotărârea atacată, punctul B, p. 2)]. Totuși, doar acest fapt, împreună cu natura neobișnuită a accidentului, nu sunt suficiente pentru a justifica existența unui interes public semnificativ pentru publicarea informațiilor confidențiale în cauză. Dacă nu poate fi justificat *per se*, interesul pe care l-a stârnit în rândul publicului mediatizarea faptelor nu poate să constituie, în fapt, un interes public pentru dezvăluirea unor informații clasificate, deoarece acest lucru ar însemna că ar fi suficientă stârnirea interesului publicului pentru un anumit eveniment pentru a justifica ulterior publicarea unor informații confidențiale care permit alimentarea acestui interes. În plus, un astfel de interes public lipsește în mod evident în cazul scrisorilor care au fost publicate. Astfel cum am văzut anterior (a se vedea supra, punctul 7.3), aceste scrisori priveau aproape exclusiv criticile emise de inculpat la adresa avocatului său și aspecte practice, precum cereri de punere în libertate provizorie și de acces la bunuri personale, de transferare în altă celulă sau de autorizare a unor convorbiri telefonice. Astfel de informații nu aduc nicio clarificare relevantă cu privire la accident și circumstanțele în care a avut loc acesta. Ele țin de sfera privată, sau chiar intimă, a persoanei arestate preventiv și este dificil de înțeles ce alt interes ar putea satisface publicarea lor în afară de o anumită formă de voyeurism. Același lucru se aplică și demersurilor întreprinse de persoana în cauză pe lângă judecătorul de instrucție în legătură cu alegerea apărătorului său. Nu este clar nici, în ceea ce privește procesele-verbale de ascultare, ce problemă politică sau de interes general s-ar fi pus sau ar fi meritat dezbătută în sfera publică, iar autoritățile cantonale au exclus în mod expres existența unei traume colective care ar fi justificat liniștirea sau informarea populației. Această constatare de fapt, pe care recurentul nu o contestă în recursul său de drept public, are caracter obligatoriu pentru prezenta curte (art. 277bis din PPF - Legea federală privind procedura penală). În aceste condiții, recurentul nu demonstrează în ce anume consta interesul «evident» pe care îl prezentau pentru public informațiile publicate și nu i se poate imputa curții cantonale faptul că a concluzionat că un astfel de interes implica, cel mult, satisfacerea unei curiozități maladive.

8.2. Celelalte două elemente invocate de reclamant privesc comportamentul acestuia (buna-credință în accesarea informațiilor și forma de publicare).

8.2.1. Trebuie subliniat, în primul rând, că art. 293 din Codul penal sancționează numai divulgarea informațiilor, indiferent de modul în care autorul le-a obținut. Pe de altă parte, chiar în temeiul art. 10 CEDO, Curtea Europeană nu acordă o importanță decisivă acestei circumstanțe, atunci când examinează dacă persoana în cauză și-a respectat sau nu îndatoririle și responsabilitățile. Factorul decisiv constă mai degrabă în aceea că nu putea pretinde că nu era conștientă de faptul că divulgarea informațiilor era sancționată de lege [a se vedea hotărârea *Stoll împotriva Elveției*, citată anterior, pct. 144, și hotărârea *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), nr. 29183/95, CEDO 1999-I]. Acest aspect este evident în speță (a se vedea supra, punctul B).

8.2.2. În ceea ce privește forma de publicare, aceasta poate să joace, în schimb, un rol mai important din perspectiva garanției privind libertatea de exprimare. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reamintind că nu îi revine sarcina - și, de altfel, nici instanțelor interne - de a se substitui presei în ceea ce privește alegerea unei tehnici de relatare, ține totuși seama, în cadrul punerii în balanță a intereselor aflate în joc, de conținutul publicației, de vocabularul utilizat, de punerea în pagină, cât și de titluri și subtitluri (indiferent dacă acestea au fost alese de jurnalist sau de redactori) sau de precizia informațiilor (a se vedea *Stoll împotriva Elveției*, citată anterior, pct. 146 și următoarele, în special 146, 147 și 149).

În speță, curtea cantonală a hotărât că tonul adoptat de recurent în articolul acestuia demonstrează că motivația sa principală nu a fost, așa cum pretinde, dorința de a informa publicul cu privire la ancheta penală efectuată de stat. Titlului articolului («Interogatoriul șoferului nebun», «versiunea șoferului iresponsabil») îi lipsea deja obiectivitatea. Acesta sugera că, în opinia autorului, cauza fusese judecată deja, în sensul că decesele de pe Grand-Pont nu fuseseră cauzate de un șofer obișnuit, ci de un «șofer nebun», de un bărbat «insensibil la evenimente și la agitația din jur»; în concluzie, jurnalistul se întreba dacă nu cumva acesta nu făcea totul «pentru a deveni imposibil de apărut». Modul în care au fost citate extrasele din procesele-verbale de ascultare și au fost reproduse scrisorile trimise de inculpat judecătorului indicau motivația autorului articolului în litigiu, care se limitase la o relatare ce se încadra în sfera senzaționalului, singurul scop al modului său de operare fiind satisfacerea curiozității relativ maladive, pe care orice persoană o poate simți în privința acestui tip de cauze. Luând cunoștință de acest articol foarte părtinitor, cititorul își forma o opinie și idei preconcepute lipsite de orice obiectivitate cu privire la măsurile care trebuiau adoptate de justiție în această cauză, fără cel mai mic respect pentru principiul prezumției de nevinovăție (hotărârea atacată, punctul 2, p. 9 și următoarele). Curtea cantonală a concluzionat că acest element de apreciere nu indica faptul că a prevalat interesul publicului de a primi informațiile respective. Nu i se poate reproșa acest lucru.

8.3. Recurentul susține, de asemenea, că, în orice caz, procesele-verbale și scrisorile urmau să fie menționate în ședința publică ulterioară. De unde acesta deduce că păstrarea confidențialității acestor informații nu putea fi astfel justificată de o «nevoie socială imperioasă».

Cu toate acestea, simpla posibilitate ca secretul urmăririi penale să fie ridicat în cursul unei etape ulterioare a procedurii, în special în timpul dezbaterilor, care, de regulă, sunt supuse principiului publicității, nu pune în discuție justificarea secretului urmăririi penale, având în vedere că scopul principal al acestuia este protejarea procesului de formare a opiniei și a procesului decizional, atât ale instanței de judecată, cât și ale organului de urmărire penală, până la încheierea acestei etape secrete a procedurii. Articolul în cauză, departe de a fi neutru și complet, includea comentarii și aprecieri care înfățișau într-o anumită lumină informațiile în litigiu, fără să ofere posibilitățile unei discuții în contradictorii, care constituie însăși esența dezbaterilor în fața instanței de judecată.

8.4. În cele din urmă, recurentul nu formulează în mod explicit nicio critică referitoare la valoarea amenzii care îi fusese aplicată. Acesta nu contestă nici refuzul de a i se acorda o perioadă de încercare, ulterior căreia această amendă putea să fie radiată [fostul art. 49 pct. 4, coroborat cu fostul art. 106 alin. (3) din Codul penal] în temeiul dreptului elvețian. Din perspectiva punerii în balanță a interesului ingerinței, ne putem limita să subliniem faptul că amendă impusă, a cărei valoare a ținut seama de un antecedent din 1998 (condamnarea la plata unei amenzi de 2000 de franci elvețieni, care a putut fi radiată după o perioadă de probă de 2 ani, pentru constrângere și calomnie) nu depășește jumătate din valoarea venitului lunar realizat de recurent la momentul faptelor (hotărârea Tribunal de police, punctul 1, p. 5) și nimic nu indică faptul că statutul de jurnalist independent, pe care îl avea acesta la momentul pronunțării hotărârii primei instanțe, a determinat o diminuare semnificativă a veniturilor sale. Trebuie subliniat, de asemenea, că valoarea amenzii, și anume 4 000 de franci, nu atinge nivelul maxim legal, prevăzut de fostul art. 106 alin. (1) din Codul penal (astfel cum a fost în vigoare până la 31 decembrie 2006) și că această valoare maximă, stabilită de legiuitor în urmă cu peste treizeci de ani, nu a fost reevaluată înainte de intrarea în vigoare a noii secțiuni generale a Codului penal, care a stabilit nivelul de 10 000 de franci începând cu acea dată (articolul 106 alineatul 1 din Codul penal, în vigoare începând cu 1 ianuarie 2007). În plus, sancțiunea aplicată pentru contravenția imputată recurentului nu l-a împiedicat să își exprime opinia, având în vedere că aceasta a fost impusă ulterior publicării articolului (conform hotărârii *Stoll împotriva Elveției*, citată anterior, pct. 156). În aceste condiții, nu este clar, având în vedere natura infracțiunii reținute (cea mai puțin gravă din clasificarea stabilită în Codul penal elvețian), de valoarea amenzii și de momentul impunerii acesteia, în ce fel sancțiunea aplicată recurentului putea fi considerată ca fiind o formă de cenzură.

8.5. Din considerentele precedente rezultă că recurentul a divulgat un secret în sensul art. 293 alin. (1) din Codul penal și că acesta nu poate să invoce niciun element justificativ în favoarea sa. Decizia atacată nu încalcă dreptul federal, interpretat în lumina dispozițiilor Convenției invocate de recurent.”

II. Dreptul și practica interne relevante

A. Codul penal elvețian din 21 decembrie 1937 (versiunea în vigoare până la 31 decembrie 2006)

17. Dispozițiile relevante ale Codului penal elvețian (versiunea în vigoare până la 31 decembrie 2006) se citesc după cum urmează:

Articolul 39 – Pedepse privative de libertate de scurtă durată (*arrêts*)

„1PSunt pedepsele privative de libertate cele mai puțin grave tenție [*arrêts*] constituie cea mai puțin severă pedeapsă privativă de libertate. Durata acestora este de cel puțin o zi și cel mult trei luni [...].”

Articolul 293 – Publicarea unor deliberări oficiale secrete

„1Orice persoană care, fără să aibă dreptul, face publice, integral sau parțial, actele, urmărirea penale sau deliberările unei autorități, care sunt secrete conform legii sau în temeiul unei decizii adoptate de autoritatea în cauză, în limitele competențelor sale, este sancționată cu o pedeapsă privativă de libertate de scurtă durată [*arrêts*] sau cu amendă.

²Complicitatea la astfel de fapte se pedepsește.

³Instanța poate hotărî să nu impună nicio pedeapsă, dacă secretul făcut public are o importanță minoră.”

B. Codul penal elvețian din 21 decembrie 1937 (versiunea în vigoare începând cu 1 ianuarie 2007)

18. Dispozițiile Codului penal elvețian din 21 decembrie 1937 (versiunea în vigoare începând cu 1 ianuarie 2007) se citesc astfel:

Articolul 293 – Publicarea unor deliberări oficiale secrete

„¹Orice persoană care, fără să aibă dreptul, face publice, total sau parțial, actele, urmărirea penală sau deliberările unei autorități, care sunt secrete conform legii sau în temeiul unei decizii adoptate de autoritatea în cauză, în limitele competențelor sale, este pedepsită cu amendă.

²Complicitatea se pedepsește.

³Instanța poate hotărî să nu impună nicio pedeapsă, dacă secretul făcut public are o importanță minoră.”

C. Codul de procedură penală al Cantonului Vaud din 12 decembrie 1967

19. Dispozițiile Codului de procedură penală al Cantonului Vaud din 12 decembrie 1967 se citesc astfel:

Articolul 166 – Secretul

„Cercetările preliminare ale poliției judiciare sunt secrete. Articolele 184-86 se aplică prin analogie”

Articolul 184 – Secretul anchetei

„¹Orice anchetă rămâne secretă până la încheierea sa definitivă.

²Cerința privind secretul vizează elementele de probă descoperite în cadrul anchetei în sine, precum și deciziile și actele de urmărire penală care nu au caracter public.”

Articolul 185 – Persoanele obligate să păstreze confidențialitatea

„Magistrații sau membrii personalului judiciar pot dezvălui documente sau informații cu privire la anchetă oricărei persoane care nu are acces la dosar doar în măsura în care o astfel de dezvăluire este utilă în scopul anchetei sau este justificată de motive de ordin public, administrativ sau judiciar.”

Articolul 185a

„¹Părțile, rudele și prietenii acestora, avocații lor, colaboratorii acestora, consultanții și angajații acestora, precum și experții și martorii, au obligația de a respecta secretul anchetei față de orice persoană care nu are acces la dosar.

²Divulgarea unor astfel de informații rudelor sau prietenilor de către părți sau de către avocații acestora nu se pedepsește.”

Articolul 185b

„¹Prin derogare de la articolul 185, judecătorul de instrucție cantonal și, cu acordul acestuia, judecătorul responsabil de realizarea anchetei sau ofițerii superiori de poliție special desemnați de Consiliul de Stat (*Conseil d'Etat*) [articolul 168 alineatul (3)] pot să informeze presa, posturile de radio sau de televiziune cu privire la o anchetă în curs, în cazul în care acest lucru este impus de interesul public sau de considerente legate de echitate, în special în unul din cazurile următoare:

- a. atunci când cooperarea publicului se impune în scopul clarificării unei infracțiuni;
- b. atunci când este vorba despre o cauză deosebit de gravă sau cunoscută deja publicului;
- c. atunci când este necesară rectificarea unor informații false ori liniștirea publicului.

²În cazul în care este organizată o conferință de presă, avocații părților și Ministerul Public sunt invitați să participe la aceasta.

³În cazul în care o informație inexactă a fost dezvăluită presei sau unor posturi de radio sau de televiziune, părțile pot solicita judecătorului de instrucție cantonal să dispună rectificarea acesteia, prin intermediul aceluiași mijloc de comunicare.”

Articolul 186 – Sancțiuni

„¹Orice persoană care a încălcat secretul anchetei este sancționată cu amendă de până la cinci mii de franci, cu excepția cazului în care fapta în cauză se pedepsește în temeiul altor dispoziții care protejează secretul.

²În cazurile de o gravitate minoră, aceasta poate fi scutită de orice pedeapsă [...].”

D. Directivele Consiliului de presă elvețian

20. Părțile relevante în speță ale directivelor referitoare la Declarația privind obligațiile și drepturile jurnaliștilor, emise de Consiliul de presă elvețian, se citesc astfel:

Directiva 3.8: Dreptul de a fi ascultat în cazul acuzațiilor grave

„În temeiul principiului echității (*fairness*) și al principiului etic general, conform căruia trebuie să fie ascultate ambele părți în litigiu («*audiatur et altera pars*»), jurnaliștii au obligația de a asculta, înainte de publicarea unor informații, opiniile unei persoane care face obiectul unor acuzații grave. Astfel, aceștia trebuie să descrie detaliat acuzațiile grave pe care intenționează să le publice. Nu există obligația de a acorda aceeași importanță, din punct de vedere cantitativ, declarațiilor părții care face obiectul unor acuzații grave și criticilor aduse acțiunilor acesteia. Totuși, opiniile acesteia trebuie să fie reproduse corect în aceeași relatare mediatică.”

Directiva 7.2 – Identificare

„Jurnaliștii trebuie să cântărească atent interesele aflate în joc (dreptul publicului de a fi informat, protecția vieții private). Menționarea numelor și/sau a unor informații cu caracter personal este admisă:

- dacă persoana în cauză are apariții publice în legătură cu obiectul relatării mediatice sau consimte la publicare în orice alt fel;

- dacă persoana în cauză se bucură de o vizibilitate mare și relatarea mediatică are legătură cu motivele notorietății sale;

- dacă persoana în cauză deține o funcție politică sau o funcție guvernamentală sau socială de conducere și relatarea mediatică are legătură cu aceasta;

- dacă menționarea numelui este necesară pentru evitarea unei confuzii care ar prejudicia terțe persoane;

- dacă menționarea numelui sau a unor informații cu caracter personal este justificată, de asemenea, de un interes public superior.

În cazul în care interesul de a proteja viața privată prevalează asupra interesului de identificare al publicului, jurnaliștii nu publică nici numele, nici alte informații care permit identificarea unei persoane de către terți care nu aparțin anturajului familial, social sau profesional și care, așadar, sunt informați exclusiv prin intermediul mass-media.”

III. Texte europene și elemente de drept comparat relevante

A. Recomandarea Rec(2003)13 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, adresată statelor membre cu privire la difuzarea de către mass-media a informațiilor legate de procedurile penale (adoptată de Comitetul de Miniștri la 10 iulie 2003)

21. Pasajele relevante ale Recomandării Rec(2003)13 se citesc astfel:

„(...)

Reamintind că mass-media au dreptul de a informa publicul, datorită dreptului publicului de a primi informații, inclusiv informații privind probleme de interes public, în temeiul art. 10 din Convenție, și că aceasta are datoria profesională să facă acest lucru;

Reamintind că dreptul la prezumția de nevinovăție, dreptul la un proces echitabil și dreptul la respectarea vieții private și de familie, garantate la art. 6 și 8 din Convenție, reprezintă cerințe fundamentale, care trebuie să fie respectate în orice societate democratică;

Subliniind importanța reportajelor realizate de mass-media pentru informarea publicului privind procedurile penale, pentru a face vizibilă funcția disuasivă a dreptului penal și pentru a-i permite publicului să își exercite dreptul de a verifica funcționarea sistemului judiciar penal;

Luând în considerare interesele posibil conflictuale protejate de art. 6, 8 și 10 din Convenție și de necesitatea de a asigura un echilibru între aceste drepturi, în lumina circumstanțelor specifice fiecărui caz în parte, ținând seama în mod corespunzător de rolul de control al Curții Europe a Drepturilor Omului în ceea ce privește garantarea respectării angajamentelor contractate în temeiul Convenției;

(...)

Dorind să promoveze o dezbatere avizată privind protecția drepturilor și intereselor aflate în joc, în contextul reportajelor realizate de mass-media în ceea ce privește procedurile penale, precum și să promoveze bunele practici în întreaga Europă, asigurând totodată accesul mass-media la procedurile penale;

(...)

Recunoscând totodată diversitatea sistemelor juridice naționale în ceea ce privește procedurile penale, recomandă guvernelor statelor membre:

1. să adopte sau să consolideze, după caz, toate măsurile pe care le consideră necesare în vederea punerii în aplicare a principiilor prezentate în anexa la prezenta recomandare, în limitele respectivelor dispoziții constituționale,

2. să difuzeze pe scară largă prezenta recomandare și principiile incluse în anexa la aceasta, însoțite, după caz, de o traducere și

3. de a le aduce în special în atenția autorităților judiciare și a serviciilor de poliție și să le pună la dispoziția organizațiilor reprezentative ale practicienilor dreptului și profesioniștilor din mass-media.

Anexă la Recomandarea Rec(2003)13 – Principii privind difuzarea prin intermediul mass-media a informațiilor referitoare la procedurile penale

Principiul 1 – Informarea publicului prin intermediul mass-media

Publicul trebuie să poată primi informații privind activitățile autorităților judiciare și ale serviciilor de poliție prin intermediul mass-media. În consecință, jurnaliștii trebuie să aibă posibilitatea de a relata și de a face comentarii privind funcționarea sistemului judiciar penal în mod liber, numai sub rezerva limitărilor prevăzute în temeiul următoarelor principii.

Principiul 2 – Prezumția de nevinovăție

Respectarea principiului prezumției de nevinovăție face parte integrantă din dreptul la un proces echitabil.

În consecință, opiniile și informațiile privind procedurile penale în curs de desfășurare ar trebui să fie comunicate sau difuzate prin intermediul mass-media doar în cazul în care acest lucru nu aduce atingere prezumției de nevinovăție a suspectului sau a acuzatului.

(...)

Principiul 6 – Informarea cu regularitate în cursul procedurilor penale

În cadrul procedurilor penale de interes public sau al altor proceduri penale care atrag în mod deosebit atenția publicului, autoritățile judiciare și serviciile de poliție ar trebui să informeze mass-media cu privire la actele lor esențiale, cu condiția ca acest lucru să nu aducă atingere secretului urmăririi penale și anchetelor poliției și să nu întârzie sau să nu perturbe rezultatul procedurilor. În cazul procedurilor penale care se desfășoară pe parcursul unei perioade lungi de timp, informațiile ar trebui să fie furnizate cu regularitate.

(...)

Principiul 8 – Protejarea vieții private în contextul unor proceduri penale în curs

Furnizarea de informații privind persoanele suspectate, acuzate sau condamnate, precum și privind alte părți la procedurile penale, ar trebui să respecte dreptul acestora la protecția vieții private, în conformitate cu art. 8 din Convenție. Ar trebui să se asigure o protecție specială părților care sunt persoane minore sau altor persoane vulnerabile, victimelor, martorilor și familiilor persoanelor suspectate, acuzate sau condamnate. În toate cazurile, ar trebui să se acorde o importanță deosebită efectului prejudiciabil pe care divulgarea informațiilor care permit identificarea acestora îl poate avea asupra persoanelor vizate de acest principiu.”

B. Drept comparat

22. În ceea ce privește problema sancțiunilor prevăzute în cazul încălcării secretului urmăririi penale, Curtea dispune de elemente de drept comparat privind 30 de state membre ale Consiliului Europei (Austria, Azerbaidjan, Belgia, Bulgaria, Estonia, Finlanda, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Monaco, Moldova, Polonia, Portugalia, Regatul Unit, Republica Cehă, România, Rusia, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Turcia, Ucraina și Ungaria).

Divulgarea informațiilor protejate de secretul urmăririi penale este sancționată ca atare în toate aceste state.

23. În 23 din cele 30 de state membre, sancțiunile au o sferă de aplicare generală, adică acestea pot fi impuse oricărei persoane care a divulgat informații protejate de secretul urmăririi penale. În restul de 7 state (Austria, Lituania, Luxemburg, Moldova, România, Spania, și Ucraina), sancțiunile vizează doar persoanele implicate în ancheta penală.

Majoritatea acestor 23 de state au optat pentru sancțiuni de natură penală, în vreme ce în Estonia, Federația Rusă și Republica Cehă, încălcarea secretului urmăririi penale este pasibilă doar de sancțiuni administrative.

24. Reclamantul susține că, prin condamnarea sa penală, i-a fost încălcat dreptul la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 din Convenție, redactat astfel:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Hotărârea Camerei

25. În hotărârea sa din 1 iulie 2014, Camera a constatat încălcarea art. 10. Aceasta a considerat, în primul rând, că respectiva condamnare a reclamantului la plata unei amenzi, din cauza utilizării și reproducerii în articolul său a unor elemente din dosarul de urmărire penală constituia o ingerință în exercitarea de către persoana în cauză a dreptului său la libertatea de exprimare și că această ingerință era prevăzută de lege și urmărea următoarele scopuri legitime: împiedicarea „divulgării” de informații confidențiale”, garantarea „autorității și imparțialității” puterii judecătorești” și „protecția reputației (și) a drepturilor altora”.

26. În continuare, Camera a apreciat că, la originea articolului în litigiu, se afla o procedură judiciară inițiată ca urmare a unui incident survenit în circumstanțe excepționale, care a stârnit imediat interesului publicului și a determinat numeroase organe mass-media să acorde atenție acestei cauze și modului în care era soluționată de justiția penală. În articolul incriminat, reclamantul analiza personalitatea acuzatului și încerca să îi înțeleagă motivele, evidențiind totodată modul în care autoritățile polițienești și judiciare îl tratau pe acuzat, care părea să sufere de tulburări psihice. Prin urmare, Camera a concluzionat că un astfel de articol aborda un subiect de interes general.

27. Cu toate acestea, Camera a subliniat că reclamantul, jurnalist experimentat, nu putea să nu știe că documentele care intraseră în posesia lui erau protejate de secretul anchetei. În aceste condiții, avea obligația de a respecta dispozițiile legale aplicabile în materie.

28. În cadrul punerii în balanță a intereselor concurente, Camera a remarcat că Tribunalul Federal se limitase să constate că divulgarea prematură atât a proceselor-verbale de ascultare, cât și a scrisorilor adresate judecătorului de către inculpat, a adus în mod necesar atingere prezumției de nevinovăție și, mai general, dreptului inculpatului la un proces echitabil. Or, articolul în litigiu nu aborda chestiunea vinovăției acuzatului și fusese publicat cu mai mult de doi ani înainte de prima audiere a acestuia în cadrul procesului privind faptele de care era acuzat. În plus, acuzatul fusese judecat de instanțe formate exclusiv din magistrați profesioniști, fără participarea unui juriu popular, ceea ce reducea, de asemenea, riscul ca articole precum cel în speță să afecteze rezultatul procedurii judiciare.

29. În măsura în care Guvernul a susținut că divulgarea unor documente protejate de secretul urmăririi penale constituia o ingerință în dreptul inculpatului la respectarea vieții private, Camera a apreciat că, deși acesta din urmă dispunea, în dreptul elvețian, de căi de atac pentru a obține repararea atingerii aduse reputației sale, totuși nu le-a exercitat. Astfel, cel de-al doilea scop legitim invocat de Guvern era, în mod necesar, mai puțin important în circumstanțele cauzei.

30. În ceea ce privește criticile Guvernului referitoare la forma articolului incriminat, Camera a reamintit că, în afară de esența ideilor și a informațiilor exprimate, art. 10 protejează, de asemenea, modul de exprimare a acestora.

31. În cele din urmă, chiar dacă amenda a fost impusă pentru o faptă care intră în sfera „contravențiilor” și chiar dacă, pentru aceeași faptă, puteau fi impuse și sancțiuni mai severe, inclusiv pedepse privative de libertate, Camera a considerat că, din cauza efectului său disuasiv semnificativ, amenda impusă în speță era disproporționată în raport cu scopul urmărit.

32. Camera a concluzionat că motivele invocate de autoritățile naționale erau relevante, dar nu suficiente pentru a justifica o astfel de ingerință în exercitarea de către reclamant a dreptului la libertatea de exprimare.

B. Argumentele părților în fața Marii Camere

1. Reclamantul

33. Reclamantul admite că respectiva sa condamnare avea un temei legal, dar consideră că

aceasta nu era necesară într-o societate democratică.

34. Acesta susține, în primul rând, că articolul publicat nu avea ca scop divulgarea unor informații confidențiale, ci răspundea unui interes public, și anume obligația de informare a populației cu privire la fapte legate de un eveniment important, care a șocat locuitorii orașului Lausanne și Elveția romandă.

Acesta consideră că, într-adevăr, informațiile respective erau confidențiale în mod oficial, dar că nu erau de natură să justifice păstrarea secretului.

35. Reclamantul precizează, de asemenea, că articolul în litigiu nu a influențat cercetările în curs și nici nu a adus atingere prezumției de nevinovăție de care beneficia inculpatul. În ceea ce privește acest ultim principiu, reclamantul subliniază că, deși acesta este obligatoriu pentru autoritățile statului, nu poate împiedica particularii să își formeze o opinie înainte de rezultatul procesului penal. Acesta precizează că, la fel ca în cauza *Campos Dâmaso împotriva Portugaliei* (nr. 17107/05, pct. 35, 24 aprilie 2008), niciunui magistrat neprofesionist nu i se putea solicita să examineze această cauză, care, de altfel, a fost judecată de o instanță alcătuită exclusiv din judecători profesioniști. În această privință, consideră că, din hotărârea instanței penale din 23 noiembrie 2005 și din hotărârea curții de casație cu competențe în materie penală din 26 iunie 2006, reiese că articolul în litigiu nu a avut niciun impact asupra procesului lui M. B. În hotărârea sa, Tribunalul Federal nu a demonstrat, de altfel, existența unui astfel de impact, acesta limitându-se la considerații de ordin general cu privire la riscul de coluziune sau pericolul dispariției sau alterării probelor.

În plus, reclamantul susține că, deși, la momentul apariției articolului în litigiu, nu se putea ști că procesul inculpatului urma să aibă loc doi ani mai târziu, ceea ce ar fi diminuat cu atât mai mult potențialul impact al articolului asupra procedurii în curs, era cert că ancheta care a condus la proces avea să continue multe luni de zile.

36. În ceea ce privește chestiunea protecției dreptului lui M.B. la respectarea vieții private, reclamantul reamintește că acesta din urmă nu a sesizat instanțele și nici nu s-a prevalat de căile de atac legale de care dispunea. Potrivit reclamantului, în aceste circumstanțe, obligația pozitivă a statului de a proteja viața privată a inculpatului rămâne o chestiune pur teoretică, în vreme ce examinarea Curții ar trebui să fie efectuată *in concreto*. În speță, ar fi vorba despre o punere în balanță „virtuală” a drepturilor unui jurnalist condamnat efectiv în cadrul unui proces penal și drepturile unui inculpat care nu ar fi intenționat să se prevaleze de dreptul la protejarea vieții sale private, deși a avut posibilitatea să facă acest lucru.

2. Guvernul

37. Guvernul nu contestă faptul că a existat o ingerință în exercitarea de către reclamant a dreptului la libertatea de exprimare și face referire la constatarea Camerei, potrivit căreia această ingerință era „prevăzută de lege” și urmărea un „scop legitim”.

38. Argumentele Guvernului privesc, în esență, caracterul necesar al ingerinței într-o societate democratică.

39. În primul rând, Guvernul observă că, în speță, nu existau motive imperioase de informare a publicului care să îi permită reclamantului să nu țină seama de secretul urmăririi penale. În acest sens, Guvernul face trimitere la o serie de cauze judecate de Curte, în care aceasta a dedus existența unui interes public din notorietatea persoanelor vizate de procedurile penale în cauză. În temeiul hotărârii *Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue împotriva Belgiei* (nr. 64772/01, pct. 72, 9 noiembrie 2006), Guvernul subliniază că simplul fapt că informațiile publicate pot satisface o anumită curiozitate a publicului nu poate fi suficient. Guvernul face trimitere, de asemenea, la concluzia formulată de Tribunalul Federal, în hotărârea acestuia din 28 aprilie 2008, potrivit căreia, chiar dacă circumstanțele accidentului de pe Grand-Pont erau neobișnuite și tragedia a stârnit emoții puternice în rândul populației, din punct de vedere juridic, acesta rămânea un accident de circulație.

În continuare, Guvernul consideră că interesul stârnit de mediatizarea cauzei nu poate constitui în sine un „interes public” de divulgare a unor informații clasificate. Mai concret, acesta contestă ideea că publicarea scrisorilor învinuitului ar putea fi în interesul publicului, deoarece aceste scrisori nu contribuiau în niciun fel la clarificarea circumstanțelor accidentului și țineau de viața privată a învinuitului.

De asemenea, Guvernul apreciază că aceeași constatare este valabilă în ceea ce privește publicarea extraselor din procesele-verbale de interogatoriu.

40. În ceea ce privește punerea în balanță a intereselor în cauză, Guvernul reamintește că dreptul publicului de a primi informații privind activitățile judiciare există sub rezerva respectării dreptului altora la prezumția de nevinovăție, a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la respectarea vieții private și de familie, garantate de art. 6 și art. 8 din Convenție.

În această privință, subliniază că principiul subsidiarității, care stă la baza sistemului Convenției, impune ca acest exercițiu de punere în balanță să fie realizat în primul rând de instanțele naționale, cerință care, în opinia acestuia, a fost îndeplinită în speță, având în vedere că Tribunalul Federal a

procedat la o examinare aprofundată a chestiunii.

41. În ceea ce privește dreptul învinutului la respectarea vieții private, Guvernul subliniază că articolul în litigiu includea o fotografie a deținutului în prim-plan, precum și o întreagă serie de informații strict personale, inclusiv elemente extrase din procesele-verbale de ascultare și din declarațiile făcute de soția acestuia și de medicul său curant, bineînțeles, în afară de scrisorile adresate de inculpat judecătorului de instrucție, care includeau detalii privind viața privată a acestuia în detenție.

Guvernul consideră, pe de altă parte, că, în contextul articolului și având în vedere termenii utilizați în acesta, personalitatea inculpatului era prezentată într-o lumină eminent nefavorabilă și indiscretă.

Guvernul reamintește că art. 8 din Convenție implică o obligație pozitivă inerentă de respectare efectivă a vieții private și că această obligație pozitivă este valabilă cu atât mai mult în cazul persoanelor vulnerabile, precum un deținut care, în plus, pare să sufere tulburări psihice. Făcând referire la hotărârea *Von Hannover împotriva Germaniei* (nr. 2) [(MC), nr. 40660/08 și 60641/08, pct. 104, CEDO 2012], Guvernul precizează că alegerea măsurilor care pot garanta respectarea art. 8 ține de marja de apreciere a statelor și că, în speță, aplicarea art. 293 din Codul penal elvețian constituia o măsură corespunzătoare de protejare a vieții private a inculpatului.

În cele din urmă, Guvernul consideră că a fost eludat de Cameră aspectul punerii în balanță a dreptului reclamantului la exercitarea libertății presei și a dreptului inculpatului la protecția vieții private, deoarece aceasta s-a limitat să constate că inculpatul nu introdusese nicio acțiune în justiție care să îi asigure protejarea acestui drept, deși legislația elvețiană îi permitea acest lucru. Potrivit Guvernului, existența unor căi de atac de care inculpatul s-ar fi putut prevala nu exonera statul de obligația sa pozitivă. Guvernul adaugă că, fiind încarcerat și suferind de tulburări psihice, probabil că inculpatul nu era în măsură să introducă o acțiune în justiție pentru a-și apăra interesele.

42. În ceea ce privește protejarea anchetei în curs și a prezumției de nevinovăție, Guvernul susține că faptul că audierea a avut loc după mai mult de doi ani de la apariția articolului în litigiu și faptul că inculpatul a fost judecat de magistrați profesioniști și nu de un juriu popular nu erau cunoscute la momentul publicării. Așadar, Guvernul consideră că aceste elemente au fost luate în considerare în mod eronat de către Cameră în hotărârea acesteia.

Pe de altă parte, acesta consideră că nu îi poate fi pretins de Curte să facă dovada că divulgarea unor informații confidențiale a adus atingere efectiv și concret intereselor protejate. O astfel de cerință ar lipsi de o parte semnificativă a sensului său secretul urmăririi penale.

43. În ceea ce privește proporționalitatea sancțiunii aplicate, Guvernul subliniază că amenda nu depășea jumătate din venitul lunar al reclamantului și că a fost stabilită în special având în vedere antecedentele penale ale reclamantului. Acesta subliniază, de asemenea, că amenda nu a fost achitată de reclamant, ci de angajatorul acestuia.

C. Motivarea Curții

1. Cu privire la existența unei ingerințe „prevăzute de lege” și cu un „scop legitim”

44. În hotărârea sa din 1 iulie 2014, Camera a subliniat că părțile nu au contestat faptul că respectiva condamnare a reclamantului a constituit o ingerință în exercitarea de către acesta a dreptului său la libertatea de exprimare, garantat prin art. 10 § 1 din Convenție.

45. Nu s-a contestat nici faptul că ingerința era „prevăzută de lege”, respectiv de Codul penal elvețian și Codul de procedură penală al Cantonului Vaud.

46. În hotărârea sa (punctele 40 și 41), Camera a subliniat, în plus, că măsura incriminată urmărea scopuri legitime, și anume împiedicarea „divulg[ării] de informații confidențiale”, garantarea „autorit[ății] și imparțialit[ății] puterii judecătorești” și „protecția reputației (și) a drepturilor altora”, alt fapt necontestat de părți.

47. Marea Cameră consideră că nu are niciun motiv pentru a se abate de la concluziile Camerei asupra acestor trei aspecte.

2. Cu privire la caracterul necesar al ingerinței „într-o societate democratică”

a) Principii generale

48. Principiile generale care permit aprecierea caracterului necesar al unei anumite ingerințe în exercitarea libertății de exprimare, reafirmate în repetate rânduri de către Curte, de la pronunțarea hotărârii *Handyside împotriva Regatului Unit* (7 decembrie 1976, seria A nr. 24), au fost rezumate în hotărârea *Stoll împotriva Elveției* [(MC), nr. 69698/01, pct. 101, CEDO 2007-V] și au fost reamintite, mai recent, în hotărârea *Morice împotriva Franței* [(MC), nr. 29369/10, pct. 124, 23 aprilie 2015] și în hotărârea *Pentikäinen împotriva Finlandei* [(MC), nr. 11882/10, pct. 87, CEDO 2015]:

„i. Libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una dintre condițiile primordiale ale evoluției sale și ale dezvoltării fiecărei persoane. Sub rezerva art. 10 § 2, aceasta este valabilă nu numai în ceea ce privește „informațiile” sau „ideile” acceptate ori considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care rănesc, șochează sau neliniștesc: acest lucru este impus de pluralism, toleranță și spiritul de deschidere, fără de care nu există o „societate democratică”. În forma consacrată la art. 10, aceasta este însoțită de excepții care necesită totuși o interpretare strictă, iar necesitatea de a o restrânge trebuie să fie stabilită în mod convingător [...].

ii. În sensul art. 10 § 2, adjectivul „necesar” implică o „nevoie socială imperioasă”. Statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere pentru a hotărî cu privire la existența unei asemenea nevoi, însă aceasta este dublată de un control european care vizează atât legislația, cât și deciziile prin care este aplicată, chiar și atunci când sunt emise de o instanță independentă. Prin urmare, Curtea are competența de a se pronunța în ultimă instanță cu privire la aspectul dacă o «restricție» este compatibilă cu libertatea de exprimare protejată prin art. 10.

iii. Atunci când își exercită controlul, Curtea nu are sarcina de a se substitui instanțelor interne competente, ci de a verifica, din perspectiva art. 10, deciziile pe care acestea le-au pronunțat în temeiul puterii lor de apreciere. Nu înseamnă că aceasta trebuie să se limiteze la a stabili dacă statul pârât a exercitat această putere cu bună-credință, cu grijă și în mod rezonabil: ingerința în litigiu trebuie să fie apreciată în lumina cauzei în ansamblu pentru a stabili dacă aceasta era «proporțională cu scopul legitim urmărit» și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica pot fi considerate «relevante și suficiente» [...]. Astfel, Curtea trebuie să se convingă că autoritățile naționale au aplicat norme conforme principiilor consacrate la art. 10, bazându-se, în plus, pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante [...].”

49. Pe de altă parte, în ceea ce privește nivelul de protecție, art. 10 § 2 din Convenție nu lasă loc pentru restricționări impuse libertății de exprimare în două domenii: cel al discursului politic și cel al problemelor de interes general [*Sürek împotriva Turciei (nr. 1)* (MC), nr. 26682/95, pct. 61, CEDO 1999-IV, *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), nr. 21279/02 și 36448/02, pct. 46, CEDO 2007-IV, *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), nr. 39954/08, pct. 90, CEDO 2012, și *Morice*, citată anterior, pct. 125]. Prin urmare, un nivel ridicat de protecție a libertății de exprimare, dublat de o marjă de apreciere deosebit de restrânsă a autorităților, va fi acordat, în mod obișnuit, atunci când afirmațiile făcute privesc un subiect de interes general, așa cum este, în special, cazul afirmațiilor legate de funcționarea puterii judecătorești, în contextul în care procedura judiciară în cauză nu s-a încheiat încă (a se vedea *mutatis mutandis*, *Roland Dumas împotriva Franței*, nr. 34875/07, pct. 43, 15 iulie 2010, *Gouveia Gomes Fernandes și Freitas e Costa împotriva Portugaliei*, nr. 1529/08, pct. 47, 29 martie 2011, și *Morice*, citată anterior, pct. 125). O anumită ostilitate (*E.K. împotriva Turciei*, nr. 28496/95, pct. 79-80, 7 februarie 2002, *Morice*, citată anterior, pct. 125) și potențiala gravitate a anumitor afirmații (*Thoma împotriva Luxemburgului*, nr. 38432/97, pct. 57, CEDO 2001-III, *Morice*, citată anterior, pct. 125) nu conduc la dispariția dreptului la un nivel ridicat de protecție, având în vedere existența unui subiect de interes general (*Paturel împotriva Franței*, nr. 54968/00, pct. 42, 22 decembrie 2005, și *Morice*, citată anterior, pct. 125).

50. Presa joacă un rol esențial într-o societate democratică: deși nu trebuie să depășească anumite limite, ținând seama în special de protecția reputației și a drepturilor altora, dar și de necesitatea de a împiedica dezvăluirea de informații confidențiale, presa are totuși obligația de a comunica, în conformitate cu îndatoririle și responsabilitățile sale, informații și idei privind toate chestiunile de interes general [*De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, 24 februarie 1997, pct. 37, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-I*, *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), nr. 21980/93, pct. 62, CEDO 1999-III, *Thoma împotriva Luxemburgului*, citată anterior, pct. 43-45, CEDO 2001-III, și *Touranchoeu și July împotriva Franței*, nr. 53886/00, pct. 65, 24 noiembrie 2005].

Astfel, protecția acordată jurnaliștilor prin art. 10 este subordonată condiției ca aceștia să acționeze cu bună-credință, în sensul de a furniza informații exacte și demne de încredere, cu respectarea principiilor unui jurnalism responsabil. Conceptul de jurnalism responsabil, activitate profesională protejată de art. 10 din Convenție, este o noțiune care nu se limitează la conținutul informațiilor colectate și/sau diseminate prin mijloace jurnalistice (*Pentikäinen*, citată anterior, pct. 90, și cauzele citate acolo). În hotărârea pronunțată în cauza *Pentikäinen*, Curtea a subliniat (*ibidem*) că noțiunea de jurnalism responsabil înglobează și legalitatea comportamentului jurnaliștilor și că faptul că un jurnalist a încălcat legea este un considerent relevant, dar nu hotărâtor, pentru a stabili dacă acesta a acționat sau nu în mod responsabil.

51. În special, este de neconceput ca problemele cu care sunt sesizate instanțele să nu poată fi discutate, anterior sau simultan, și în alte medii, în reviste de specialitate, în presa destinată publicului larg sau în rândul publicului, în general. Funcției mass-media de a comunica astfel de informații și idei îi corespunde dreptul publicului de a le primi. Cu toate acestea, trebuie să se țină seama de dreptul fiecărei persoane de a beneficia de un proces echitabil, astfel cum este garantat la art. 6 § 1 din Convenție, ceea ce, în materie penală, include dreptul de acces la o instanță imparțială (*Touranchoeu și July*, citată anterior, pct. 66) și dreptul la prezumția de nevinovăție (*ibidem*, pct. 68). Astfel cum a subliniat Curtea în repetate rânduri (*ibidem*, pct. 66, *Worm împotriva Austriei*, 29 august 1997, pct. 50,

Culegere de hotărâri și decizii 1997-V, Campos Dâmaso, citată anterior, pct. 31, Pinto Coelho împotriva Portugaliei, nr. 28439/08, pct. 33, 28 iunie 2011, și Ageyevy împotriva Rusiei, nr. 7075/10, pct. 224-225, 18 aprilie 2013):

„[J]urnalștii care scriu articole cu privire la procese penale pendinte trebuie să nu uite acest lucru, deoarece este posibil ca limitele comentariilor admisibile să nu includă declarații care sunt susceptibile, intenționat sau nu, să reducă șansele unei persoane de a beneficia de un proces echitabil sau să submineze încrederea publicului în rolul jucat de instanțe în administrarea justiției penale”.

52. Pe de altă parte, atunci când trebuie să se pronunțe asupra unui conflict între două drepturi care beneficiază de o protecție egală în temeiul Convenției, Curtea trebuie să pună în balanță interesele aflate în joc. În principiu, soluționarea cererii nu poate să varieze, indiferent dacă cererea a fost introdusă în fața Curții în temeiul art. 8 din Convenție, de către persoana care face obiectul articolului în litigiu, sau în temeiul art. 10, de către autorul respectivului articol. În fapt, aceste două drepturi merită *a priori* să fie respectate în egală măsură [*Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) împotriva Franței*, nr. 12268/03, pct. 41, 23 iulie 2009; *Timciuc împotriva României* (dec.), nr. 28999/03, pct. 144, 12 octombrie 2010; *Mosley împotriva Regatului Unit*, nr. 48009/08, pct. 111, 10 mai 2011 și *Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), nr. 40454/07, pct. 91, 10 noiembrie 2015]. Prin urmare, marja de apreciere ar trebui să fie, în principiu, aceeași în ambele cazuri [*Von Hannover (nr. 2)*, citată anterior, pct. 106; *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 87, și *Couderc și Hachette Filipacchi Associés*, citată anterior, pct. 91].

53. Curtea consideră că un raționament similar trebuie să se aplice în cazul punerii în balanță a drepturilor garantate de art. 10 și, respectiv, de art. 6 § 1.

54. În cele din urmă, Curtea reamintește că este necesar să se țină seama de echilibrul care trebuie menținut între diversele interese aflate în joc. Grație contactului lor direct și constant cu realitățile țării, instanțele unui stat se află, de cele mai multe ori, într-o poziție mai bună decât o instanță internațională pentru a preciza modul în care poate fi menținut, la un moment dat, echilibrul just. Din acest motiv, în temeiul art. 10 din Convenție, statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a evalua necesitatea și amploarea unei ingerințe în exercitarea libertății de exprimare protejate de această dispoziție [a se vedea, între altele, *Palomo Sánchez și alții împotriva Spaniei* (MC), nr. 28955/06, 28957/06, 28959/06 și 28964/06, pct. 54, CEDO 2011], în special atunci când trebuie să fie puse în balanță interese private aflate în conflict.

În cazul în care autoritățile naționale au realizat punerea în balanță a intereselor în cauză în conformitate cu criteriile stabilite în jurisprudența Curții, trebuie să existe motive întemeiate pentru ca opinia Curții să se substituie celei emise de instanțele naționale (*MGN Limited împotriva Regatului Unit*, nr. 39401/04, pct. 150 și 155, 18 ianuarie 2011, *Palomo Sánchez și alții*, citată anterior, pct. 57, și, mai recent, *Haldimann și alții împotriva Elveției*, nr. 21830/09, pct. 54 și 55, CEDO 2015).

b) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

55. În prezenta cauză, dreptul reclamantului de a informa publicul și dreptul publicului de a primi informații intră în opoziție cu interese publice și private la fel de importante, care sunt protejate de interdicția de a divulga informații care intră în sfera secretului urmăririi penale. Aceste interese sunt: autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești, eficiența anchetei penale și dreptul inculpatului la prezumția de nevinovăție și la protejarea vieții sale private. La fel ca în cazul hotărârilor *Axel Springer AG* (citată anterior, pct. 89-95) sau *Stoll* (citată anterior, pct. 108-161), *mutatis mutandis*, Curtea consideră că este necesar să precizeze criteriile pe care trebuie să le respecte autoritățile naționale ale statelor părți la Convenție în cadrul punerii în balanță a acestor interese și, prin urmare, în cadrul aprecierii caracterului „necesar” al ingerinței în cauzele care privesc încălcarea secretului anchetei de către un jurnalist.

Aceste criterii decurg din principiile generale menționate anterior, dar și, într-o anumită măsură, din legislația celor 30 de state membre ale Consiliului Europei, pe care Curtea a examinat-o în cadrul prezentei cereri (supra, pct. 22 și 23).

i. Modul în care reclamantul a intrat în posesia informațiilor în litigiu

56. Curtea reamintește că modul în care o persoană obține informațiile considerate confidențiale sau secrete poate să joace un anumit rol în punerea în balanță a intereselor, care trebuie să fie efectuată în contextul art. 10 § 2 (*Stoll*, citată anterior, pct. 141).

57. În prezenta cauză, nu s-a susținut că reclamantul ar fi obținut informațiile în litigiu în mod ilicit (supra, pct. 12). Totuși, acest factor nu este în mod necesar hotărâtor în ceea ce privește aprecierea aspectului dacă reclamantul și-a respectat îndatoririle și responsabilitățile în momentul publicării acestor informații. Or, astfel cum a subliniat Camera în mod întemeiat, reclamantul, jurnalist de profesie, nu putea să ignore caracterul confidențial al informațiilor pe care intenționa să le publice (*ibidem*, pct. 144). Pe de altă parte, acesta nu a contestat, în niciun moment, fie în fața instanțelor

naționale, fie în fața Curții, faptul că publicarea acestor informații ar putea să intre sub incidența art. 293 din Codul penal elvețian (a se compara cu *Dupuis și alții împotriva Franței*, nr. 1914/02, pct. 24, 7 iunie 2007).

ii. Conținutul articolului în litigiu

58. Curtea reamintește că garanția conferită de art. 10 jurnaliștilor în ceea ce privește relatările unor aspecte de interes general este supusă condiției ca aceștia să acționeze cu bună-credință, pe baza unor fapte exacte, și să furnizeze informații „fiabile și precise” în conformitate cu deontologia jurnalistică (*Stoll*, citată anterior, pct. 103).

Pe de altă parte, în afară de substanța ideilor și a informațiilor prezentate, art. 10 protejează și modul lor de exprimare. În consecință, nu este de competența Curții și nici a instanțelor naționale să se substituie presei pentru a afirma ce tehnică de redactare ar trebui să fie adoptată de jurnaliști (*ibidem*, pct. 146; a se vedea și *Laranjeira Marques da Silva împotriva Portugaliei*, nr. 16983/06, pct. 51, 19 ianuarie 2010). Libertatea jurnalistică include, de asemenea, posibila recurgere la o doză de exagerare sau chiar de provocare [*Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, 26 aprilie 1995, pct. 38, seria A nr. 313; *Thoma*, citată anterior, pct. 45 și 46, *Perna împotriva Italiei* (MC), nr. 48898/99, pct. 39, CEDO 2003-V, și *Ormanni împotriva Italiei*, nr. 30278/04, pct. 59, 17 iulie 2007].

59. În speță, Curtea observă că, în hotărârea din 29 aprilie 2008, Tribunalul Federal a examinat îndelung conținutul articolului și a concluzionat în special că „[m]odul în care au fost citate extrasele din procesele-verbale de ascultare și au fost reproduse scrisorile trimise de inculpat judecătorului indicau motivația autorului articolului în litigiu, care se limitase la o relatare ce se încadra în sfera senzaționalului, singurul scop al modului său de operare fiind satisfacerea curiozității relativ malade, pe care orice persoană o poate simți în privința acestui tip de cauze. Luând cunoștință de acest articol foarte părtinitor, cititorul își forma o opinie și idei preconcepute, lipsite de orice obiectivitate, cu privire la măsurile care trebuiau adoptate de justiție în această cauză, fără cel mai mic respect pentru principiul prezumției de nevinovăție”.

60. În ceea ce o privește, Curtea subliniază că, deși articolul în litigiu nu exprima o anumită poziție legată de caracterul intenționat al faptei de care era acuzat inculpatul, totuși acesta înfățișa o imagine foarte negativă a acestuia din urmă, adoptând un ton aproape batjocoritor. Titlurile folosite de reclamant – „Interogatoriul șoferului nebun”, „Versiunea șoferului iresponsabil” și „Și-a pierdut mințile” – precum și fotografia în prim plan a inculpatului, publicată în format mare, nu lăsau loc de nicio îndoială în privința abordării ce se încadra în sfera senzaționalului pe care reclamantul a intenționat să o confere articolului său. Pe de altă parte, articolul evidenția lipsa de substanță a declarațiilor inculpatului și contradicțiile sale, calificate uneori în mod explicit drept „minciuni repetate”, concluzionând cu întrebarea dacă, prin „acest amestec de naivitate și aroganță”, M. B. nu făcea „totul pentru a deveni imposibil de apărat”. Curtea subliniază că autoritățile judecătorești trebuiau să soluționeze tocmai acest tip de probleme, atât în etapa cercetării penale, cât și în etapa procesului.

61. Și în această privință, Curtea consideră că nu există niciun motiv serios pentru a repune în discuție decizia Tribunalului Federal, motivată în mod corespunzător.

iii. Contribuția articolului în litigiu la o dezbatere de interes general

62. În hotărârea sa din 1 iulie 2014, Camera a subliniat că incidentul care făcea obiectul procedurii penale în cauză a suscitat imediat interesul publicului și a determinat numeroase organe mass-media să acorde atenție acestei cauze și modului în care era soluționată de justiția penală.

63. Curtea reamintește că a hotărât deja că publicul are un interes legitim de a fi informat și de a se informa cu privire la procedurile penale și că afirmațiile referitoare la funcționarea puterii judecătorești privesc un subiect de interes general (*Morice*, citată anterior, pct. 152).

64. În prezenta cauză, Curtea admite că subiectul aflat la originea articolului, și anume ancheta penală inițiată cu privire la tragedia de pe Grand-Pont din Lausanne, era o problemă de interes general. Acest incident, cu totul excepțional, a trezit emoții puternice în rândul populației și înseși autoritățile judecătorești au considerat oportun să informeze presa și publicul cu privire la unele aspecte ale anchetei în curs (supra, pct. 11).

Cu toate acestea, problema care se ridică este aceea de a stabili dacă articolul și, în special, informațiile care erau protejate de secretul anchetei aveau un conținut de natură să contribuie la dezbaterea publică privind subiectul în cauză (*Stoll*, citată anterior, pct. 121; a se vedea și *Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue*, citată anterior, pct. 72) sau dacă acestea serveau pur și simplu satisfacerii curiozității unui anumit gen de public cu privire la detaliile vieții strict private a inculpatului (*mutatis mutandis*, *Von Hannover împotriva Germaniei*, nr. 59320/00, pct. 65, CEDO 2004-VI, *Société Prisma Presse împotriva Franței* (dec.), nr. 66910/01 și 71612/01, 1 iulie 2003, *Hachette Filipacchi Associés* (ICI PARIS), citată anterior, pct. 40, *Mosley*, citată anterior, pct. 114).

65. În această privință, Curtea subliniază că, după o examinare aprofundată a conținutului articolului, a naturii informațiilor pe care acesta le conținea și a circumstanțelor cauzei Grand-Pont din

Lausanne, Tribunalul Federal, într-o hotărâre temeinic motivată și care nu conținea niciun aspect arbitrar, a considerat că nici divulgarea proceselor-verbale de ascultare, nici cea a scrisorilor adresate de inculpat judecătorului de instrucție nu au furnizat nicio clarificare relevantă pentru dezbaterea publică și că interesul publicului implica, în speță, „cel mult satisfacerea unei curiozități maladive” (supra, pct. 16).

66. În ceea ce îl privește pe reclamant, acesta nu a demonstrat în cel fel publicarea proceselor-verbale de ascultare, a declarațiilor soției și ale medicului inculpatului, precum și a scrisorilor adresate de inculpat judecătorului de instrucție și care priveau chestiuni anodine din viața cotidiană a acestuia în detenție, era de natură să contribuie la o eventuală dezbatere publică privind ancheta în curs.

67. Prin urmare, Curtea nu identifică niciun motiv serios pentru a substitui propria opinie celei a Tribunalului Federal (a se vedea, *mutatis mutandis*, *MGN Limited*, citată anterior, pct. 150 și 155, *Palomo Sánchez și alții*, citată anterior, pct. 57, și *Haldimann și alții*, citată anterior, pct. 54 și 55), instanță care beneficia de o anumită marjă de apreciere în materie.

iv. Influența articolului în litigiu asupra desfășurării procedurii penale

68. Subliniind totodată că drepturile garantate de art. 10 și, respectiv, de art. 6 § 1 merită *a priori* un respect egal (supra, pct. 53), Curtea reamintește că este legitimă dorința de a acorda o protecție specială secretului anchetei, ținând seama de miza unei proceduri penale, atât pentru administrarea justiției, cât și pentru dreptul persoanelor puse sub urmărire penală la respectarea prezumției de nevinovăție (*Dupuis și alții*, citată anterior, pct. 44). Aceasta evidențiază că secretul urmăririi penale este menit să protejeze, pe de o parte, interesele acțiunii penale, preîntâmpinând riscurile de coluziune, precum și pericolul de dispariție sau de distrugere a mijloacelor de probă și, pe de altă parte, interesele inculpatului, în special din perspectiva prezumției de nevinovăție și, mai general, a relațiilor și a intereselor sale personale. Secretul este justificat, de asemenea, de necesitatea de a proteja procesul de formare a opiniei și procesul decizional al puterii judecătorești.

69. În speță, deși articolul în litigiu nu susținea în mod deschis teza unui act intenționat, acesta era totuși formulat astfel încât să înfățișeze o imagine foarte negativă a inculpatului, evidențiind câteva aspecte tulburătoare ale personalității sale și concluzionând că acesta făcea „totul pentru a deveni imposibil de apărat” (supra, pct. 60).

Trebuie să se constate că publicarea unui articol elaborat de o asemenea manieră, într-un moment în care urmărirea penală era încă în curs, presupunea în sine un risc de a influența într-un fel sau altul cursul procesului, fie că era vorba despre activitatea judecătorului de instrucție, deciziile reprezentanților învinutului, pozițiile părților civile sau despre obiectivitatea instanței care trebuia să judece cauza, indiferent de componențe unei astfel de instanțe.

70. Marea Cameră consideră că nu se putea aștepta din partea unui guvern să facă dovada, *a posteriori*, că acest tip de publicație a avut o influență reală asupra desfășurării procedurii. Riscul de influențare a procedurii justifică în sine adoptarea de către autoritățile naționale a unor măsuri disuasive, precum interdicția divulgării unor informații secrete.

Legalitatea acestor măsuri în dreptul intern, precum și compatibilitatea lor cu cerințele Convenției, trebuie să poată fi apreciate în momentul adoptării măsurilor și nu, așa cum susține reclamantul, în funcție de fapte ulterioare, care arată impactul real al acestor publicații asupra procesului, precum componența completului de judecată (a se vedea supra, pct. 35).

71. Prin urmare, Tribunalul Federal a considerat în mod întemeiat, în hotărârea sa din 29 aprilie 2008, că procesele-verbale de audiere și corespondența inculpatului făcuseră „obiectul unor exegeze în spațiul public, scoase din context, cu riscul de a influența procesul decizional al judecătorului de instrucție și, ulterior, al instanței de judecată”

v. Atingerea adusă vieții private a inculpatului

72. Curtea reamintește că dreptul la protejarea reputației este un drept ocrotit prin art. 8 din Convenție, fiind un element care ține de viața privată (*Chauvy și alții împotriva Franței*, nr. 64915/01, pct. 70, CEDO 2004-VI, *Polanco Torres și Movilla Polanco împotriva Spaniei*, nr. 34147/06, pct. 40, 21 septembrie 2010, și *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 83). Noțiunea de „viață privată” este o noțiune largă, care nu poate fi definită exhaustiv și care include integritatea fizică și morală a persoanei și, prin urmare, poate îngloba multiple aspecte ale identității unui individ, precum identificarea și orientarea sexuală, numele sau elemente legate de dreptul la imagine [*S. și Marper împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 30562/04 și 30566/04, pct. 66, CEDO 2008]. Aceasta cuprinde informații personale cu privire la care un individ se poate aștepta în mod legitim să nu fie publicate fără consimțământul său (*Flinkkilä și alții împotriva Finlandei*, nr. 25576/04, pct. 75, 6 aprilie 2010, și *Saaristo și alții împotriva Finlandei*, nr. 184/06, pct. 61, 12 octombrie 2010). Totuși, pentru ca art. 8 să poată fi avut în vedere, atingerea adusă reputației unei persoane trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate și să fi fost realizată într-o manieră care să cauzeze un prejudiciu exercitării personale a dreptului la respectarea vieții private (*Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 83).

73. Deși art. 8 are ca obiect esențial protejarea individului împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice, acesta nu se limitează doar la a obliga statul să nu comită astfel de ingerințe: acestui angajament negativ i se pot adăuga obligații pozitive, inerente unei respectări efective a vieții private sau de familie, care pot implica adoptarea de măsuri care să vizeze respectarea vieții private, chiar și în sfera relațiilor dintre indivizi [X și Y împotriva Țărilor de Jos, 26 martie 1985, pct. 23, seria A nr. 91, *Armonienă împotriva Lituaniei*, nr. 36919/02, pct. 36, 25 noiembrie 2008, *Von Hannover (nr. 2)*, citată anterior, pct. 98, și *Söderman împotriva Suediei (MC)*, nr. 5786/08, pct. 78, CEDO 2013]. Acest lucru este valabil și pentru protejarea dreptului la imagine împotriva abuzurilor din partea terților [Schüssel împotriva Austriei (dec.), nr. 42409/98, 21 februarie 2002, *Von Hannover*, citată anterior, pct. 57, *Reklos și Davourlis împotriva Greciei*, nr. 1234/05, pct. 35, 15 ianuarie 2009, și *Von Hannover (nr. 2)*, citată anterior, pct. 98].

74. Curtea subliniază că, pentru a-și îndeplini obligația pozitivă de a-i garanta unei persoane drepturile prevăzute la art. 8, poate fi necesar ca statul să restricționeze, într-o anumită măsură, drepturile garantate altei persoane prin art. 10. Atunci când examinează necesitatea acestei restricții într-o societate democratică în scopul „protejării reputației sau drepturilor altora”, Curtea poate fi nevoită să verifice dacă autoritățile naționale au realizat un echilibru just în protejarea a două valori care sunt garantate de Convenție și care pot intra în conflict în unele cauze, și anume, pe de o parte, libertatea de exprimare, protejată de art. 10, și, pe de altă parte, dreptul la respectarea vieții private, garantat de dispozițiile art. 8 (*Hachette Filipacchi Associés*, citată anterior, pct. 43, *MGN Limited*, citată anterior, pct. 142, și *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 84).

75. Conform Guvernului, în prezenta cauză, autoritățile elvețiene aveau atât o obligație negativă, cât și o obligație pozitivă, de a proteja viața privată a inculpatului. În această privință, Guvernul reamintește, în mod întemeiat, că măsurile adecvate pentru a garanta respectarea art. 8 intră sub incidența marjei de apreciere a statelor. Acesta consideră că articolul 293 din Codul penal elvețian, care sancționează divulgarea informațiilor clasificate, îndeplinea această funcție în speță.

76. Curtea a examinat deja, din perspectiva art. 8, chestiunea respectării vieții private a unui inculpat în cadrul unei cauze privind încălcarea secretului urmăririi penale. În hotărârea *Craxi împotriva Italiei (nr. 2)* (nr. 25337/94, pct. 73, 17 iulie 2003), aceasta a considerat că autoritățile naționale nu aveau doar obligația negativă de a nu divulga în mod deliberat informații protejate de art. 8 și că acestea ar trebui, în plus, să adopte măsuri pentru a proteja în mod eficient în special dreptul unui inculpat la respectarea corespondenței sale.

În consecință, Curtea consideră că procedura penală îndreptată împotriva reclamantului de către autoritățile cantonale de urmărire penală se înscria în cadrul obligației pozitive de protejare a vieții private a inculpatului, care îi revenea Elveției în temeiul art. 8 din Convenție.

Pe de altă parte, informațiile divulgate de reclamant erau de natură foarte personală și chiar medicală și includeau în special declarații ale medicului curant al inculpatului (supra, pct. 10), precum și scrisorile adresate de acesta din urmă, din locul în care era deținut, judecătorului de instrucție însărcinat cu instrumentarea cauzei. În opinia Curții, acest tip de informații necesita acordarea celui mai înalt nivel de protecție în temeiul art. 8; această constatare este cu atât mai importantă cu cât inculpatul nu era cunoscut de public și simplul fapt că acesta făcea obiectul unei anchete penale, chiar dacă pentru fapte foarte grave, nu justifica asimilarea acestuia unei persoane publice, care se expune publicității în mod voluntar (a se vedea *mutatis mutandis* și *a contrario*, *Fressoz și Roire*, citată anterior, pct. 50, și *Egeland și Hanseid împotriva Norvegiei*, nr. 34438/04, pct. 62, 16 aprilie 2009).

77. În hotărârea sa din 1 iulie 2014, Camera a considerat că protejarea vieții private a inculpatului și în special a confidențialității corespondenței acestuia, ar fi putut să fie asigurată prin mijloace care aduc atingere libertății de exprimare a reclamantului într-o măsură mai mică decât o condamnare penală. În opinia Camerei, pentru a-și valorifica drepturile prevăzute la art. 8 din Convenție, inculpatul ar fi putut să se prevaleze de acțiunile în justiție în materie civilă de care dispunea în temeiul dreptului elvețian.

Curtea consideră că existența, în dreptul intern, a unor astfel de căi de atac în materie civilă pentru protejarea vieții private nu exonerează statul de obligația sa pozitivă, astfel cum decurge, în fiecare caz în parte, din art. 8 din Convenție, față de orice persoană acuzată într-un proces penal.

78. În orice caz, în ceea ce privește circumstanțele speciale ale prezentei cauze, trebuie subliniat că, la momentul publicării articolului în litigiu, inculpatul se afla în detenție, așadar într-o situație de vulnerabilitate. Pe de altă parte, niciun element din dosar nu demonstrează că acesta a fost informat cu privire la apariția articolului și natura informațiilor pe care le conținea. În plus, probabil că acesta suferea de tulburări psihice, ceea ce îi accentua vulnerabilitatea. În aceste condiții, autorităților cantonale nu li se poate imputa că au considerat că, pentru a-și îndeplini obligația pozitivă de protejare a dreptului lui M.B. la respectarea vieții sale private, acestea nu se puteau mulțumi să aștepte ca M.B. să ia singur inițiativa de a intenta o acțiune civilă împotriva reclamantului și, în consecință, au optat pentru un demers activ, chiar și de natură penală.

79. Curtea reamintește că natura și severitatea sancțiunilor aplicate sunt, de asemenea, elemente care trebuie luate în considerare atunci când se apreciază proporționalitatea unei ingerințe (a se vedea, de exemplu, *Stoll*, citată anterior, pct. 153). Pe de altă parte, Curtea trebuie să se asigure că sancțiunea nu constituie o formă de cenzură care intenționează să determine presa să se abțină de la exprimarea criticilor. În contextul unei dezbateri privind un subiect de interes general, o astfel de sancțiune riscă să descurajeze jurnaliștii să contribuie la discuțiile publice privind probleme care afectează viața comunității. Astfel, aceasta este de natură să împiedice mass-media să își îndeplinească sarcina de informare și control. În această privință, este posibil ca însuși faptul condamnării să conteze mai mult decât caracterul minor al pedepsei aplicate (*ibidem*, pct. 154).

80. În plus, Curtea subliniază că divulgarea de informații protejate de secretul urmăririi penale este sancționată în fiecare din cele 30 de state membre ale Consiliului Europei, a căror legislație a fost examinată în cadrul prezentei cauze (supra, pct. 22 și 23).

81. Este adevărat că poziția dominantă a instituțiilor statului impune autorităților să dea dovadă de cumpătare în ceea ce privește recurgerea, în materia libertății de exprimare, la proceduri penale [a se vedea *Castells împotriva Spaniei*, 23 aprilie 1992, pct. 46, seria A nr. 236, *Incal împotriva Turciei* (MC), 9 iunie 1998, pct. 54, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-IV, *Lehideux și Isorni împotriva Franței*, 23 septembrie 1998, pct. 57, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VII, *Öztürk împotriva Turciei* (MC), nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, pct. 66, *Culegere de hotărâri și decizii* 1999-VI, și *Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, nr. 2034/07, 15 martie 2011, pct. 58, CEDO 2011, *Morice*, citată anterior, pct. 127]. Cu toate acestea, în speță, Curtea consideră că recurgerea la o procedură penală, precum și sancțiunea aplicată reclamantului, nu au constituit o ingerință disproporționată în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare. Inițial, reclamantul a fost condamnat la o lună de închisoare, pedeapsă stabilită cu suspendare (supra, pct. 12). Ulterior, această pedeapsă a fost comutată în amendă de 4 000 CHF, sumă care a fost stabilită în funcție de antecedentele penale ale reclamantului și care nu a fost achitată de reclamant, ci plătită în avans de angajatorul acestuia (supra, pct. 14). Această sancțiune pedepsea încălcarea secretului unei anchete penale și proteja în speță buna funcționare a justiției, precum și drepturile învinuitului la un proces echitabil și la respectarea vieții sale private.

În opinia Curții, în aceste condiții, nu se poate considera că o astfel de sancțiune riscă să aibă un efect disuasiv asupra exercitării libertății de exprimare de către reclamant sau orice jurnalist care dorește să informeze publicul cu privire la o procedură penală în curs.

vii. Concluzie

82. Având în vedere cele menționate anterior și ținând seama de marja de apreciere de care dispun statele și, în special, de faptul că exercițiul de punere în balanță a diverselor interese aflate în joc a fost efectuat în mod corespunzător de către Tribunalul Federal, Curtea concluzionează că nu a existat o încălcare a art. 10 din Convenție.

Pentru aceste motive,

CURTEA:

hotărăște, cu cincisprezece voturi la două, că nu a fost încălcat art. 10 din Convenție.

Redactată în limbile franceză și engleză, apoi pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg, la 29 martie 2016.

Lawrence Early
Jurisconsult,

Mirjana Lazarova Trajkovska,
PREȘEDINTE

În conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulament, la prezenta hotărâre se anexează opinia separată a judecătorilor López Guerra și Yudkivska.

M.L.T.
T.L.E.

OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI LÓPEZ GUERRA
(Traducere)

1. Asemenea Camerei și contrar Marii Camere, consider că a fost încălcat art. 10 din Convenție în speță.

2. Această cauză prezintă un interes considerabil. Privește sfera de aplicare și limitele dreptului la libertatea de exprimare, drept care are o importanță capitală pentru menținerea unui „regim politic cu adevărat democratic”, potrivit dispozițiilor preambulului Convenției Europene a Drepturilor Omului. Aceasta este, de asemenea, relevantă în măsura în care abordează limitele acestui drept în raport cu libertatea de a furniza informații cu privire la o procedură judiciară pendinte, care poate avea profunde repercusiuni juridice și sociale într-o societate democratică.

3. Pe scurt, în speță trebuie să se stabilească dacă restricțiile și pedeapsa impuse reclamantului de către autoritățile interne au condus la încălcarea dreptului la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 § 1. Aceste restricții și această pedeapsă erau întemeiate pe dispozițiile art. 293 din Codul penal elvețian. Trebuie să se rețină că acest articol conține o interdicție generală de a face publice, integral sau parțial, acte sau urmăriri penale care au fost declarate secrete, fără nicio referire la eventuala existență a unui interes public sau privat care să justifice o astfel de interdicție. Este vorba despre o interdicție necondiționată, căreia i se aplică o singură excepție, potrivit legii, și anume „dacă secretul făcut public are o importanță minoră”.

4. Dreptul la libertatea de exprimare nu protejează numai sfera de activitate a unei persoane, ci, potrivit jurisprudenței Curții citată din abundență în hotărârea Marii Camere, acesta constituie, de asemenea, unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice. Libertatea de exprimare nu este doar un drept subiectiv, aceasta este și o garanție obiectivă a democrației. În plus, conform jurisprudenței Curții, un aspect particular al libertății de exprimare, și anume libertatea presei, joacă un rol esențial în societățile democratice. În consecință, garanțiile de care trebuie să beneficieze presa au o importanță deosebită, aspect subliniat, de asemenea, în jurisprudența Curții.

5. Prin urmare, atunci când sunt impuse restricții asupra libertății presei, legile care le impun și aplicarea lor de către instanțele interne trebuie să fie supuse unei examinări atente. În ceea ce privește această examinare, Curtea a precizat că art. 10 § 2 din Convenție nu lasă loc [a se vedea, printre multe altele, *Morice împotriva Franței* (MC), nr. 29369/10, pct. 125, 23 aprilie 2015] pentru restricții privind libertatea de exprimare în domeniul problemelor de interes general.

6. În această privință și astfel cum se precizează în raționamentul Marii Camere (pct. 64 din hotărâre), subiectul articolului, și anume ancheta penală inițiată cu privire la tragedia de pe Grand-Pont din Lausanne și procedura judiciară pendinte, era o problemă de interes general. În plus, evenimentele aflate la originea acestei proceduri au avut un impact semnificativ asupra opiniei publice, nu numai din cauza informațiilor furnizate de mass-media și de autoritățile înseși, ci în principal din cauza gravității lor (trei morți și opt răniți) și a legăturii lor cu un subiect comun și general de preocupare în toate societățile, și anume cunoașterea cauzelor și a circumstanțelor accidentelor de circulație.

7. Pe de altă parte, stilul informal, chiar familiar, utilizat de autorul informațiilor nu este relevant pentru a stabili dacă evenimentele relatate sunt sau nu de interes general. Curtea a declarat în repetate rânduri că libertatea jurnalistică include și posibilitatea de a recurge la anumite doze de exagerare, sau chiar de provocare (pct. 58 din hotărârea Marii Camere).

8. Orice restricție impusă libertății de exprimare trebuie să fie „necesară într-o societate democratică”. În ceea ce privește noțiunea de necesitate, de la pronunțarea hotărârii în cauza *Handyside (Handyside împotriva Regatului Unit, 7 decembrie 1976, pct. 88, seria A nr. 24)*, Curtea a afirmat, de mai multe ori, că „adjectivul necesar”, în sensul art. 10 § 2, implică o „nevoie socială imperioasă”. Prin urmare, în speță, era necesar să se stabilească dacă exista într-adevăr o nevoie socială imperioasă de a aplica o pedeapsă unui reclamant de profesie jurnalist atunci când acesta a relatat o problemă de interes general.

9. Marea Cameră invocă două motive în sprijinul constatării acestei nevoi: protejarea procedurii penale împotriva unei influențe neadecvate și apărarea vieții private a inculpatului. Cu toate acestea, în lumina faptelor speței, apreciez că aceste motive nu justificau cu adevărat restrângerea libertății de exprimare a reclamantului.

10. În primul rând, în ceea ce privește riscul ca articolul reclamantului să influențeze în mod necorespunzător procedura penală, trebuie subliniat că informațiile publicate nu conțineau niciun element explicit, sau măcar implicit, referitor la vinovăția sau nevinovăția inculpatului. În fapt, Marea Cameră admite că reclamantul nu a sprijinit teza săvârșirii de către inculpat a unui act intenționat (pct. 69 din hotărârea Marii Camere). Dimpotrivă, reclamantul s-a limitat să reproducă declarațiile inculpatului, fără să facă observații sau să exprime vreo opinie privind posibilul rezultat al cauzei. Așadar, este dificil de înțeles cum putea influența articolul reclamantului o viitoare hotărâre a unei instanțe.

În plus, articolul jurnalistului a fost publicat la aproximativ trei luni de la evenimente și cu mult timp înainte de pronunțarea deciziilor instanțelor interne. Având în vedere ritmul normal de desfășurare a unei proceduri judiciare, este pur și simplu de neconceput că informațiile publicate într-un ziar cu tiraj mic să poată influența în vreun fel o hotărâre pronunțată mult mai târziu. În fapt, prima hotărâre în cauză a fost pronunțată de Tribunalul Districtual din Lausanne la doi ani și o lună de la publicarea informațiilor pentru care a fost condamnat reclamantul. Prin urmare, la momentul publicării articolului, nu exista niciun risc de ingerință în desfășurarea procedurii, în special ținând seama de faptul că hotărârea în cauză fusese pronunțată de o instanță alcătuită din judecători profesioniști, în cazul cărora posibilitatea de a fi influențați de un articol din presă era redusă.

11. În al doilea rând, nu exista nicio nevoie socială imperioasă de a impune o restricție privind libertatea de exprimare a reclamantului în scopul protejării vieții private a inculpatului.

În această privință, din punct de vedere procedural, această Curte a insistat de nenumărate ori asupra obligațiilor pozitive ale statului de protejare a vieții private a persoanelor. Cu toate acestea, în speță, persoana care ar fi făcut obiectul unei ingerințe în viața privată din cauza articolului reclamantului nu a încercat niciodată să își apere dreptul la respectarea vieții private, prin exercitarea uneia din căile de atac de care dispunea în dreptul intern. Inculpatul nu a lăsat să se înțeleagă, în niciun moment, că s-ar fi adus atingere vieții sale private. Dimpotrivă, autoritățile publice sunt cele care au folosit această cauză pentru a aplica interdicția impusă de Codul penal elvețian privind publicarea unor informații referitoare la o procedură secretă. Nu a existat niciodată un conflict între dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la respectarea vieții private, având în vedere că inculpatul nu a invocat niciodată acest drept.

12. În plus, existau alte mijloace, care să aducă mai puține prejudicii libertății presei, în scopul protejării vieții private a inculpatului. De altfel, statul are obligația de protejare a informațiilor personale referitoare la un acuzat în timpul unei proceduri judiciare, în special prin împiedicarea divulgării acestora presei prin acțiunile sau omisiunile agenților statului sau de către persoanele obligate să păstreze secretul procedurii.

13. Din punct de vedere material, chiar dacă informațiile priveau într-adevăr anumite aspecte ale vieții private a inculpatului, aceste aspecte (de exemplu, starea psihică a acestuia) erau legate de problemele esențiale ale unui eveniment de interes general. În plus, anumite informații pretins private referitoare la acuzat, de exemplu scrisorile adresate judecătorului cu privire la condițiile arestului preventiv al persoanei în cauză, nu au nicio legătură cu problemele intime sau private.

14. Prin urmare, ținând seama de natura informațiilor în cauză și de faptul că persoana vizată de informațiile publicate nu a introdus niciodată o acțiune în justiție pentru a se plânge de o ingerință în viața sa privată, autoritățile publice nu aveau, în speță, niciun motiv să restrângă libertatea de exprimare a jurnalistului reclamant, aplicându-i o pedeapsă.

15. În ceea ce privește proporționalitatea sancțiunii (4 000 de franci elvețieni), este necesar să fie luate în considerare două aspecte. În primul rând, pedeapsa nu este nici pe departe simbolică, având în vedere valoarea ridicată a amenzii. În plus, o sancțiune atât de importantă are, în mod evident, un efect disuasiv asupra exercitării libertății de exprimare, provocându-le jurnaliștilor sentimente de teamă și nesiguranță în ceea ce privește viitoarele publicații ale acestora.

16. Desigur, astfel cum subliniază hotărârea Marii Camere (pct. 22-23), nu există nicio normă europeană în materie. În anumite țări, părților la o cauză și funcționarilor publici li se interzice să divulge informații care intră în sfera secretului în cadrul unei proceduri judiciare. Totuși, în aceste țări, atunci când sunt dezvăluite presei informații secrete, interdicția și sancțiunile nu vizează jurnaliștii care publică aceste informații. Cu toate acestea, în alte țări, interdicția se extinde și la jurnaliști, precum în cazul art. 293 din Codul penal elvețian, care, în plus, astfel cum am menționat mai sus, nu prevede nicio excepție pentru problemele care prezintă un interes general imperios.

Bineînțeles că prezenta cauză nu abordează compatibilitatea generală a Convenției cu dispoziții de acest tip sau cu art. 293 din Codul penal elvețian; aceasta privește mai degrabă aplicarea specifică a legislației în vigoare de către autoritățile naționale. Astfel cum a subliniat Camera la punctul 53 din hotărârea acesteia, nu se poate considera că viziunea formală asupra noțiunii de secret din dreptul elvețian, pe care se bazează art. 293 din Codul penal, a împiedicat instanțele interne, inclusiv Tribunalul Federal, să aplice și să interpreteze dreptul într-o manieră compatibilă cu dreptul la libertatea de exprimare, consacrat de Convenție. Nu dispozițiile referitoare la secret, astfel cum figurează în Codul penal, fac obiectul hotărârii Curții, ci aplicarea lor specifică de către autoritățile elvețiene în cauza reclamantului, supusă examinării.

17. Or, deși natura dispoziției din Codul penal elvețian privind secretul nu este principalul obiect al prezentei cauze, termenii acestei dispoziții nu sunt lipsiți de relevanță pentru aprecierea aplicării legii de către instanțele interne, având în vedere că respectivul cod include o interdicție generală privind divulgarea unor informații referitoare la probleme considerate secrete. În fapt, acesta este unul din motivele care au determinat Marea Cameră să constate încălcarea Convenției.

Experiența arată că o procedură judiciară privește adesea chestiuni care nu numai că prezintă un interes general, dar sunt, de asemenea, legate de funcționarea sistemului democratic și de responsabilitățile deținătorilor puterii politice, sociale sau economice, cu privire la care jurnaliștii au dreptul să comunice informații. Deși prezenta cauză nu se referă la acest tip de probleme, având în vedere că aceasta are legătură cu un articol specific, referitor la o procedură privind un accident de circulație, problema ridicată de aceasta are o dimensiune mai generală. O interpretare a art. 10 din Convenție care validează în mod expres sau tacit clauze generale și necondiționate care impun restricții asupra publicațiilor privind o procedură judiciară nu ar fi incompatibilă cu apărarea și protecția efectivă a libertății de exprimare, în special a libertății presei. Independent de problema caracterului oportun al acestui tip de clauze, consider că este necesar ca aplicarea lor să fie supusă unui control deosebit de strict, pentru a evita restricționarea unor libertăți esențiale pentru funcționarea unei societăți democratice.

18. În concluzie, apreciez că Marea Cameră ar fi trebuit să urmeze opinia Camerei și să constate încălcarea art. 10 § 1 din Convenție, pe motiv că autoritățile interne au aplicat o interdicție generală privind divulgarea unor informații, restrângând totodată libertatea presei în ceea ce privește o problemă de interes general, fără să furnizeze motive suficiente pentru a justifica faptul că restricția în cauză se încadra în limitele dreptului la libertatea de exprimare, stabilite de Convenție.

OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI YUDKIVSKA

(Traducere)

„Libertatea de exprimare și caracterul echitabil al procesului sunt două dintre principiile cele mai prețuite de civilizația noastră și ar fi extrem de dificil să se aleagă unul dintre ele.”
Judecătorul Black în Bridges v. California

Atunci când o cauză care a făcut obiectul unor puncte de vedere diferite în cadrul Camerei este trimisă în fața Marii Camere, înseamnă, de regulă, că este necesar să fie clarificate principii importante. Prezenta cauză a oferit posibilitatea nuanțării modului de abordare a punerii în balanță, pe de o parte, a interesului mass-media de a comunica informații privind procesele pendinte și, pe de altă parte, a protecției vieții private a unui acuzat și a intereselor justiției. Majoritatea a decis că, în circumstanțele deosebite ale speței, aceste ultime interese impuneau acordarea unui grad mai mare de protecție.

Este adevărat că art. 10 este singura dispoziție din Convenție care menționează responsabilitățile beneficiarului unui drept garantat. Majoritatea s-a bazat, în speță, pe noțiunea de „jurnalism responsabil”, astfel cum este dezvoltată în jurisprudența Curții și cum a fost rezumată recent în hotărârea pronunțată de Marea Cameră în cauza *Pentikäinen împotriva Finlandei*. Din păcate, nu pot subscrie nici la raționamentul, nici la concluzia majorității.

La 8 septembrie 2013, a avut loc o tragedie pe Grand-Pont din Lausanne, în urma căreia, în doar câteva secunde, au murit trei persoane și opt au fost grav rănite. Pentru un oraș relativ mic, acesta era un eveniment de anvergură: aproape fiecare locuitor ar fi putut cunoaște victimele sau rudele acestora sau s-ar fi putut afla la locul incidentului în momentul producerii acestuia. Dorința unei persoane de a descoperi ce s-a întâmplat cu vecinii săi și de ce nu au fost protejați cetățenii a fost calificată disprețuitor drept o „curiozitate maladivă” de către Tribunalul Federal, în concordanță cu convingerea lui George Bernard Shaw, potrivit căreia „majoritatea oamenilor sunt interesați de ceea ce nu îi privește”.

Sunt dificil de înțeles motivele pentru care instanța elvețiană a afirmat că „nu se putea vorbi despre o traumă colectivă a cetățenilor din Lausanne, care ar fi justificat liniștirea și informarea lor cu privire la evoluția anchetei”. Această poziție a privat cetățenii din Lausanne de dreptul lor de a fi informați în legătură cu ancheta privind un incident care i-a șocat. Spre marea mea dezamăgire, majoritatea a scris la acest raționament.

Marea Cameră îi impută reclamantului că „nu a demonstrat în cel fel publicarea proceselor-verbale de ascultare, a declarațiilor soției și ale medicului inculpatului, precum și a scrisorilor adresate de inculpat judecătorului de instrucție și care priveau chestiuni anodine din viața cotidiană a acestuia în detenție, era de natură să contribuie la o eventuală dezbatere publică privind ancheta în curs” (punctul 66). Or, aspectul care prezenta cel mai mare interes pentru publicul larg era, în mod natural, tocmai starea mentală pe care o avea M.B. în momentul săvârșirii infracțiunii (și evaluarea acestei stări de către autorități). Prin urmare, nu doar declarațiile medicale, ci și scrisorile adresate de inculpat judecătorului de instrucție și în care acesta își revendica anumite drepturi și privilegii, precum și explicațiile membrilor familiei persoanei în cauză, puteau să ofere publicului larg o imagine asupra atitudinii lui M.B. în raport cu infracțiunea pe care o săvârșise.

Astfel cum s-a pronunțat Curtea Supremă a Statelor Unite în *Sheppard v. Maxwell*², „presa nu se limitează la publicarea unor informații privind procesele, ci previne riscul unor erori judiciare, prin supunerea poliției, procurorilor și a procedurilor judiciare unei analize detaliate și unor ample critici din partea publicului”. Conform judecătorului Brennan, „relatările, criticile și dezbaterile libere și viguroase sunt de natură să contribuie la înțelegerea de către public a statului de drept și a funcționării întregului sistem al justiției penale, precum și la îmbunătățirea calității acestui sistem, prin supunerea acestuia efectelor salutare ale expunerii și responsabilității publice”³.

Oricât de „anodine” ar putea părea problemele vieții cotidiene a unui inculpat aflat în detenție, publicarea unor informații legate de acestea împiedică procedurile desfășurate „cu ușile închise” să rămână indiferente sau necunoscute publicului.

În hotărârea de referință *Sunday Times*⁴, Curtea și-a expus poziția cu privire la rolul de „câine de pază” al presei:

„Nu numai că mass-media are sarcina de a comunica [informații]; publicul are, de asemenea, dreptul de a le primi”.

O ingerință în viața privată a unei persoane este o consecință inevitabilă a acestui rol de câine de pază. Rămâne să se stabilească dacă ingerința în cauză nu a depășit limitele acceptabile.

La punctul 50 din prezenta hotărâre, Curtea reiterează jurisprudența sa potrivit căreia presa nu trebuie să depășească anumite limite, în special atunci când este vorba despre necesitatea de a împiedica divulgarea unor informații confidentiale. Trebuie subliniat că toate cauzele, cu excepția

unea, privesc, în acest sens, proceduri civile îndreptate împotriva reclamanților și că, în toate aceste cauze, au fost constatate încălcări ale art. 10 în legătură cu rolul mass-media. Singura excepție este cauza *Tourancheau și July împotriva Franței*⁵, în care Curtea, cu o majoritate foarte strânsă, de patru voturi la trei, a constatat neîncălcarea art. 10 ca urmare a condamnării reclamanților, care publicaseră extrase din acte de procedură penală înainte de proces. Totuși, în această cauză, articolul în litigiu a inclus informații – extrase din declarații date poliției și judecătorului de instrucție de către unul din inculpați, precum și comentarii ale altui inculpat (care a prezentat o altă versiune a evenimentelor) – care erau, în mod evident, de natură să împiedice cursul procedurii; autorul articolului susținea, de asemenea, că versiunea unuia din inculpați era mai credibilă, ceea ce, desigur, ar fi putut să influențeze juriul.

În speță nu există niciun element similar. Majoritatea admite că „articolul în litigiu nu susțin[ea] în mod deschis teza unui act intenționat”. Totuși, aceasta a apreciat că „o imagine foarte negativă” a acuzatului, care evidenția „câteva aspecte tulburătoare ale personalității sale”, și concluzia potrivit căreia acesta făcea „totul pentru a deveni imposibil de apărut” (punctul 69 din hotărârea Marii Camere) erau de natură să influențeze negativ desfășurarea anchetei.

Având în vedere că nu pot fi de acord cu această concluzie, subscriu fără rezerve la declarațiile formulate de Curtea Supremă a Statelor Unite în *Sheppard v. Maxwell*: „atunci când nu a existat o «amenințare la adresa integrității procedurii», am impus întotdeauna ca presa să beneficieze de libertate totală, chiar dacă uneori am deplâns încadrarea sa în sfera senzaționalului”.

Majoritatea nu a apreciat că s-a adus atingere integrității anchetei, adică publicarea informațiilor putea să împiedice în vreun fel cursul procedurii, prin dezvăluirea unor informații care, în scopul unei anchete adecvate, nu trebuiau să fie divulgate, de exemplu, co-inculpaților sau martorilor. În schimb, aceasta a folosit următoarea formulare, extrem de vagă: „publicarea [...] presupunea în sine un risc de a influența într-un fel sau altul cursul procedurii, fie că era vorba despre activitatea judecătorului de instrucție, deciziile reprezentanților inculpatului, pozițiile părților civile sau despre obiectivitatea instanței”. În opinia mea, un potențial prejudiciu neidentificat pentru urmărirea penală nu ar putea sta la baza condamnării unui jurnalist.

În ceea ce privește încălcarea dreptului inculpatului la respectarea vieții private, ceea ce mă frapează în speță este gradul de paternalism de care dau dovadă autoritățile statului: în absența unei plângeri relevante formulate de inculpat sau de membrii familiei sale, în legătură cu o ingerință în viața sa privată, acestea au inițiat o procedură penală împotriva reclamantului, pentru a-și îndeplini obligațiile pozitive care decurg din art. 8. În această privință, sunt într-un tot de acord cu concluzia Camerei, potrivit căreia: „[În primul rând lui M.B. îi revenea obligația de a asigura respectarea vieții sale private” (punctul 56 din hotărârea Camerei).

Marea Cameră a subliniat totuși că nu era prea clar dacă M.B. luase cunoștință de articolul în cauză sau dacă se simțise vulnerabil (faptul că soția acestuia a fost menționată, de asemenea, în articol, dar că aceasta nu a considerat mențiunea în cauză ca fiind o ingerință, este ignorat în întregime). Majoritatea a ajuns la o concluzie extraordinară, extinzând sfera obligațiilor pozitive care îi revin statului în temeiul art. 8, declarând că autoritățile „nu se puteau mulțumi să aștepte ca M.B. să ia singur inițiativa de a intenta o acțiune civilă împotriva reclamantului” și că recurgerea lor la urmărirea penală pentru protejarea vieții private a unei persoane care nu a solicitat protecție era perfect justificată în circumstanțele speței. Trebuie reamintit faptul că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, obligația pozitivă care îi revine statului în temeiul art. 8 poate fi extinsă la aspecte legate de eficacitatea unei anchete penale atunci când este vorba despre *fapte grave care implică valori fundamentale și aspecte esențiale ale vieții private*; în schimb, în ceea ce privește actele de o gravitate mai redusă, care au loc între persoane particulare, chiar și atunci când se aduce atingere integrității morale, obligația care îi revine statului în temeiul art. 8 nu implică întotdeauna adoptarea unor dispoziții penale, în cazul în care există căi de atac de natură civilă ce pot oferi o protecție suficientă [a se vedea rezumatul jurisprudenței relevante în *Söderman împotriva Suediei* (MC), nr. 5786/08, pct. 78-85, CEDO 2013].

Nu numai că prezenta cauză nu privea integritatea fizică sau morală a lui M.B., dar, în plus, reclamantul nu a făcut nicio dezvăluire extrem de intimă cu privire la viața privată a acestuia, de natură să justifice începerea urmăririi penale împotriva sa.

În ceea ce privește obligațiile pozitive care decurg din art. 8, majoritatea face trimitere la hotărârea în cauza *Craxi împotriva Italiei* (nr. 2) (nr. 25337/94, 17 iulie 2003). Totuși, această cauză privea obligațiile pozitive de realizare a anchetei asupra modului în care au fost divulgate informații confidențiale. În speță, tot obligațiile pozitive ar fi impus o anchetă cu privire la modul în care s-a produs scurgerea de informații, dar nu sancțiuni penale împotriva unui jurnalist care a utilizat această scurgere de informații.

În opinia mea, în absența unei acțiuni civile introduse de partea vătămată, se poate considera că procedura inițiată reprezintă o reacție excesivă din partea autorităților.

Este necesar să se sublinieze că, în cadrul examinării clasice în trei etape a testului proporționalității, Curtea trebuie, după ce a stabilit dacă mijloacele ingerinței erau adecvate (*Eignung*),

să aprecieze necesitatea ingerinței (*Erforderlichkeit*) și să verifice dacă ar fi putut fi aplicată o măsură mai puțin restrictivă și abia ulterior să procedeze la punerea în balanță a scopului și a impactului măsurii (*Zumutbarkeit*). În speță, testul nu trece de a doua etapă – autoritățile nu au verificat dacă efectul urmărit putea fi atins printr-o ingerință de o gravitate mai redusă decât o condamnare penală, adică dacă alte măsuri ar fi putut atenua pretinsul efect nedorit al articolului publicat.

În *Nebraska Press Association v. Stuart*⁶, Curtea Supremă a Statelor Unite a abordat problema impunerii unor restricții prealabile prin care se interzicea presei publicarea înaintea procesului a unor informații precum existența sau conținutul mărturiilor unui acuzat. În cadrul examinării ingerinței în cauză, Curtea Supremă a recunoscut că, pentru a garanta acuzatului dreptul la un proces echitabil, instanțele puteau să adopte măsuri mai puțin restrictive, dar că protejarea libertății presei necesita, de exemplu, schimbarea locului de desfășurare a procesului, furnizarea unor instrucțiuni fără echivoc juriului, izolarea juraților, limitarea declarațiilor extrajudiciare ale avocaților, ale părților, ale martorilor, ale personalului auxiliar din justiție, etc. Aceste măsuri, indiferent de costul lor sau de timpul necesar pentru punerea lor în aplicare, permiteau realizarea scopului vizat, și anume garantarea dreptului la un proces echitabil și protejarea juriului împotriva unei influențe din exterior, fără a aduce atingere în mod excesiv libertății presei.

În cele din urmă, orice condamnare penală are, în mod inevitabil, un „efect disuasiv” și faptul că reclamantul nu și-a ispășit niciodată pedeapsa cu închisoarea de o lună, stabilită cu suspendare, care a fost comutată ulterior în amendă, nu schimbă cu nimic această situație.

În concluzie, apreciez că reclamantul a intenționat să participe la o dezbatere publică legată de o problemă gravă de interes general, și anume o procedură penală în curs, cetățenii din Lausanne dorind să fie la curent cu evoluția acesteia nu pentru satisfacerea unei „curiozități malade”, ci pentru a se asigura că infracțiunea în cauză nu rămânea nepedepsită. Răspunsul disproporționat al autorităților, și anume o condamnare penală, a condus la încălcarea art. 10 din Convenție.

În urmă cu aproximativ o sută de ani, eminentul jurist rus, Ivan Foinitski, a afirmat: „[t]ransparența permite menținerea unui schimb de opinii constant între judecători și societate și, astfel, justiția nu pierde legătura cu realitatea. Este mai important pentru cetățeni să fie convinși că instanța lor este dreaptă și corectă decât să aibă o instanță care afirmă adevărul absolut. Această încredere a publicului în demnitatea justiției este posibilă doar cu condiția ca publicul să cunoască fiecare etapă a activității judiciare”⁷.

Mai bine de un secol mai târziu, Comitetul de Miniștri a subliniat că „publicul trebuie să poată primi informații privind activitățile autorităților judiciare și ale serviciilor de poliție prin intermediul mass-media. În consecință, jurnaliștii trebuie să aibă posibilitatea de a relata și de a face comentarii privind funcționarea sistemului judiciar penal în mod liber”, sub rezerva anumitor limitări⁸.

Curtea a considerat dintotdeauna că presa servește la menținerea unui sistem judiciar eficient, nelăsând loc pentru restricții privind libertatea de exprimare atunci când este vorba despre chestiuni precum interesul public pentru o bună administrare a justiției. În opinia mea, prezenta hotărâre constituie o abatere regretabilă de la această poziție consacrată .